

STŘEDNĚDOBÝ PLÁN ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

LIBERECKÝ KRAJ 2014 - 2017

3. aktualizace červen 2016

Objednatel:

Liberecký kraj
U Jezu 642/2a
461 80 Liberec

Zpracovatel (ve spolupráci s Odborem sociálních věcí KÚLK):

LB plán, s.r.o.
Žitavská 234/63
460 01 Liberec
Tel. 485 102 440

3.aktualizace byla provedena na základě monitoringu SPRSS LK 2014 – 2017 ve spolupráci s Krajskou koordinační strukturou pro plánování sociálních služeb v Libereckém kraji.

Tato zakázka je součástí plnění projektu **IP3 „Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb v Libereckém kraji“**, reg.č. CZ.1.04/3.1.00/05.00053, financovaného z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR.

Obsah

A. ANALYTICKÁ ČÁST	4
Úvod a metodika zpracování (analytické části).....	4
A.1 Celkový popis stavu a potřeby sociálních služeb v Libereckém kraji	6
A.2 Plánování rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji	16
A.3 Charakteristika kraje (všeobecná data).....	18
A.3.1 Obecná charakteristika Libereckého kraje	18
A.3.2 Stručná sociodemografická analýza	20
A.4 Data o sociálních službách.....	24
A.4.1 Hlavní ukazatele rozvoje sociálních služeb	24
A.4.2 Přehled poskytovatelů sociálních služeb a zařízení v LK.....	29
A.5 Analytické závěry	30
A.5.1 SWOT analýza stavu sociálních služeb v Libereckém kraji.....	30
A.5.2 Závěry a doporučení pro další části SPRSS LK	32
B. STRATEGICKÁ ČÁST	34
B.1 Vize - rok 2025.....	36
B.2 Strukturální změny a systémová opatření	37
B.3 Strategické cíle (střednědobé – do roku 2017)	40
B.4 Rozvojové aktivity (pro období 2014 - 2017)	52
B.5 Karty rozvojových aktivit	57
C. PROVÁDĚCÍ ČÁST	58
C.1 Síť sociálních služeb v Libereckém kraji.....	59
C.2 Základní síť sociálních služeb v Libereckém kraji	62
C.3 Financování.....	62
C.4 Financování sociálních služeb v Libereckém kraji	63
C.5 Popis klíče výpočtu finanční podpory z veřejných zdrojů.....	65
Slovník pojmů a zkratk.....	71
Seznam použitých zdrojů	73
Národní dokumenty.....	73
Dokumenty Libereckého kraje	73
Dokumenty obcí Libereckého kraje	73
Další zdroje	75
Přílohy	76

A. ANALYTICKÁ ČÁST

Úvod a metodika zpracování (analytické části)

Analytická část Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji pro období 2014-2017 (dále také jen SPRSS LK) navazuje na dosavadní proces plánování rozvoje sociálních služeb, který byl v Libereckém kraji zahájen v roce 2007. Posledním krokem v rámci tohoto procesu, na který práce na novém SPRSS LK navazují, byl monitoring SPRSS LK 2009-2013, který proběhl v období 01-04/2013. Jeho výstupy jsou jedním ze základních východisek pro zpracování tohoto dokumentu.

V průběhu procesu od roku 2007 docházelo k řadě změn v přístupu k tvorbě a implementaci střednědobého plánu. Jejich hlavní snahou bylo, aby byl v praxi co nejlépe využitelným základním nástrojem pro systematické zajištění oprávněných potřeb obyvatel Libereckého kraje v oblasti sociálních služeb. Díky postupnému nastavení procesu komunitního plánování na úrovni obcí, měst a regionů se stále více výstupy z KP promítali do aktualizací SPRSS LK. V neposlední řadě je navržená struktura střednědobého plánu ovlivněna požadavky ze strany MPSV. I když dosud neexistuje celostátně doporučená metodika (je rozpracována), je v posledním období kladen velký důraz na to, aby krajské SPRSS sloužily jako hlavní nástroj pro přerozdělování dotací sociálním službám. Nutno podotknout, že dosavadní přístup Libereckého kraje ke zpracování SPRSS LK se nijak významně neliší od požadavků, které v současnosti MPSV deklaruje.

Významnou roli v procesu střednědobého plánování sehrála realizace individuálních projektů „IP2 - Podpora střednědobého plánování a rozvoje kvality sítě sociálních služeb v Libereckém kraji“ a IP3 „Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb v Libereckém kraji“. Díky finančním prostředkům, které mohl Liberecký kraj využít, se dostalo procesu střednědobého plánování významné podpory. I díky tomu lze konstatovat, že v Libereckém kraji je nastaven a koordinován proces plánování rozvoje sociálních služeb, a to jak na krajské, tak na místní úrovni. Při zpracování SPRSS LK 2014 – 2017 byl brán zřetel i na jeho kompatibilitu s ostatními koncepčními dokumenty LK (Strategie rozvoje Libereckého kraje, Program rozvoje Libereckého kraje, Zásady územního rozvoje LK, resortní koncepce, atd.).

Analytická část je strukturována velmi podobně, jako v případě SPRSS LK 2009-2013. Cílem bylo vytvořit přehledné a logicky strukturované kapitoly, jejichž obsahem jsou maximálně využitelná analytická data bez nadbytečných informací.

Stručná anotace jednotlivých kapitol Analytické části SPRSS LK 2014 - 2017:

A.1 Celkový popis stavu a potřebnosti sociálních služeb v Libereckém kraji

Předmětem kapitoly je popis stavu za jednotlivé cílové skupiny uživatelů. U všech byl východiskem popis stavu z předešlého období a doplněny byly aktuální změny, zejména trendy vývoje v období 2010 - 2013, významná zlepšení, případně nové problémy a zvětšující se rizika.

A.2 Plánování rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji

Kapitola obsahuje shrnující informaci o stavu procesů plánování rozvoje sociálních služeb v LK, o pokrytí území komunitními plány a přehled významných milníků a dokumentů.

A.3 Charakteristika kraje (všeobecná data)

Tato kapitola zahrnuje obecnou charakteristiku kraje a stručnou sociodemografickou analýzu. Dílčí kapitoly obsahují základní číselná data doplněná o zhodnocující komentáře. Hlavním zdrojem dat byly statistiky Českého statistického úřadu a krajské databáze.

A.4 Data o sociálních službách

I tato kapitola je dále členěna do dílčích podkapitol. Ty obsahují jednak ekonomické ukazatele o sociálních službách, dále souhrn informací o poskytovatelích sociálních služeb v LK a vývojové trendy v sociální oblasti.

A.5 Analytické závěry

Jedná se o kapitolu, která přináší celkové vyhodnocení dat a informací uvedených v předešlých kapitolách. Jako základ pro definování analytických závěrů byla využita SWOT analýza. Tato kapitola tvoří „přechod“ ke strategické části SPRSS LK.

A.1 Celkový popis stavu a potřeby sociálních služeb v Libereckém kraji

V období od roku 2008, kdy byl v Libereckém kraji odstartován systematický proces plánování rozvoje sociálních služeb a vznikl první střednědobý plán pro období let 2009 – 2013 až do současnosti se v oblasti sociálních služeb odehrála celá řada změn. Díky systematické práci pracovníků odboru sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje a podpoře finančních prostředků získaných prostřednictvím individuálních projektů z ESF byly vytvořeny podmínky pro trvalý proces plánování rozvoje sociálních služeb. Podařilo se pokrýt území kraje poměrně kompatibilními komunitními plány, které se staly jedním ze základních východisek pro zjištění stavu a pro popis potřeby jednotlivých druhů sociálních služeb.

V období let 2008 – 2012 se síť sociálních služeb v Libereckém kraji vyprofilovala podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách do funkční podoby. Poskytovatelé zaregistrovali svoji činnost a začali realizovat svoje služby tak, aby splňovaly standardy kvality poskytování sociálních služeb. Došlo k výraznému a v historii neznámému prohloubení spolupráce mezi zadavateli (samosprávami obcí i kraje) a mezi poskytovateli sociálních služeb v rámci nastavené Krajské koordinační struktury (KKS).

Všechny realizované kroky byly koordinovány v souladu s doporučenými metodickými postupy a dostupnými informacemi z MPSV, zejména pokud jde o naplňování a připravované změny zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Tento dokument navazuje na poslední verzi SPRSS LK 2009–2013 (aktualizaci z roku 2011) a na výstupy jeho monitoringu provedeného v období 02 – 04/2013. Popis stavu sociálních služeb vychází z podkladů, které byly do doby zpracování tohoto dokumentu k dispozici. Jedná se zejména o zpracované analýzy, jejichž cílem bylo zmapování potřeby různých druhů sociálních služeb pro vybrané cílové skupiny. Součástí některých analýz byla doporučení pro řešení budoucího stavu, a to i s ohledem na očekávané změny v systému financování souvisejících s naplněním § 101a) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V přímé vazbě na očekávání přechodu financování byly podniknuty i další kroky směrem k tvorbě sítě sociálních služeb a nastavení tzv. klíče jejich financování. **Cílem všech realizovaných kroků je vytvoření stabilního, trvale udržitelného a transparentně financovatelného systému sociálních služeb, který bude reagovat na potřebnost obyvatel LK.**

Díky změnám ve společnosti se postupně do SPRSS LK prolíná problematika cílových skupin, která není v přímé vazbě na zákon o sociálních službách. Jedná se např. o péči o rodinu s dětmi a o práci s národnostními a sociálními menšinami, ale mimo sociální služby. Vedení kraje si uvědomuje, že pokud v rámci meziresortní spolupráce nebude práce s těmito cílovými skupinami koordinována, může se určitá část této skupiny obyvatel stát uživateli sociálních služeb.

Popis stavu za jednotlivé cílové skupiny uživatelů:

Cílová skupina SENIŘI

Zahrnuje:

- Seniors
- Seniors se zdravotním postižením
- Seniors trpící neurodegenerativními onemocněními (osoby s Alzheimerovou demencí a jinými typy demencí)

Jedná se o osoby, které se trvale či krátkodobě při zajištění svých potřeb v oblasti sebeobsluhy, péče o své prostředí, o svoji osobu nebo udržování sociálních kontaktů neobejdou bez pomoci druhých.

Přístup k této cílové skupině v Libereckém kraji vychází z národní strategie, jejímž cílem je dlouhodobé vytváření podmínek pro to, aby seniors využívali zejména sociální služby ve svém domácím prostředí a mohli si zachovat své přirozené sociální vazby a kontakty. Další ambicí je, aby byla zajištěna optimální síť pobytových služeb pro cílovou skupinu uživatelů s vysokým stupněm podpory s důrazem na zajištění odpovídající kvality poskytovaných služeb. Snahou je vytvoření dostatečného počtu komunitních sociálních služeb ke službám pobytovým v dostupné a efektivní míře. Těmito službami by mělo být pokryto celé území kraje.

Lze konstatovat, že v období od poslední aktualizace střednědobého plánu, (tj. od roku 2011) pokračuje Liberecký kraj v nastaveném trendu. Jsou realizovány další kroky směrem k posunu v procesu optimalizace sítě pobytových služeb pro seniors a zvyšování kvality péče. Podporováno je rozšiřování nabídky terénních a ambulantních služeb pro seniors. Od poskytovatelů sociálních služeb je vyžadováno dodržování zavedených standardů kvality (určitou komplikací v tomto směru je převod kompetencí v oblasti inspekcí sociálních služeb na ÚP).

Velká pozornost je i nadále věnována oblasti financování s cílem co nejpodrobněji rozklíčovat zdroje i náklady služeb pro seniors bez ohledu na zřizovatele. Snahou MPSV i LK je docílit co největší návratnosti příspěvku na péči do sociálního systému. Významnou měrou k definování potřebnosti služeb pro seniors přispělo a přispívá komunitní plánování v území, které se díky individuálním projektům „IP2 - Podpora střednědobého plánování a rozvoje kvality sítě sociálních služeb v Libereckém kraji“ a IP3 „Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb v Libereckém kraji“ vstoupilo do povědomí odborné i laické veřejnosti a pokrývá celé území kraje. Oblast služeb pro seniors stále více ovlivňují komerční projekty bydlení, spojené s některými službami pro movitější klienty, a to bez ohledu na to, zda jsou zařazeny do sítě registrovaných služeb nebo zůstávají mimo ni. Při plánování rozvoje sítě sociálních služeb musí být existence takových zařízení brána v úvahu, neboť i tato zařízení nepřímo zasahují do sítě sociálních služeb vytvořené krajem a ovlivňují míru potřebnosti služeb pro cílovou skupinu seniorů.

Zpracovaná Analýza skutečné potřebnosti služeb pro cílovou skupinu seniorů konstatuje, že pokrytí území sociálními službami pro tuto cílovou skupinu je nestejněměrné. Častým negativním jevem je nedostatečná dostupnost těchto služeb z okrajových částí území. Služby

jsou často koncentrovány do hlavních center a další vznikají v přímé vazbě na již existující. Tento jev je způsoben především tím, že další služby vznikají jako rozšíření činnosti již existujícího poskytovatele. Tyto poznatky by měly být využity při dalším plánování rozvoje sítě sociálních služeb pro tuto cílovou skupinu, a to i s ohledem na očekávaný nárůst počtu seniorů a prodloužení průměrné doby dožití (kdy seniorská populace bude trpět častěji neurodegenerativními poruchami).

Cílová skupina OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Zahrnuje:

- osoby s chronickým duševním onemocněním,
- osoby s chronickým onemocněním,
- osoby s kombinovaným postižením,
- osoby s mentálním postižením,
- osoby s tělesným postižením,
- osoby se sluchovým postižením,
- osoby se zrakovým postižením,
- osoby s jiným zdravotním postižením,
- osoby s poruchami autistického spektra.

Stejně jako bylo konstatováno v předešlém plánovacím období, i nadále je třeba vytvářet podmínky pro to, aby klienti mohli využívat sociální služby zejména ve svém domácím prostředí a mohli si zachovat své přirozené sociální vazby a kontakty. Kromě existence konkrétních sociálních služeb a jejich kvality má na tento trend vliv také např. zaměstnávání osob se zdravotním postižením, kvalita zdravotní péče nebo dopravní dostupnost.

I přes dosavadní snahy a realizované kroky v oblasti optimalizace sítě pobytových služeb pro uživatele, kteří jsou 24 hodin závislí na péči druhé osoby, je třeba pokračovat v transformaci pobytových zařízení pro osoby se zdravotním postižením a podnikat další kroky k vytvoření podmínek pro vznik a dlouhodobé fungování alternativních a navazujících služeb. V souvislosti s reformou psychiatrické péče v ČR je nutné zajistit dostatečnou (dostupnou a kvalitní) kapacitu návazných služeb, zvláště terénních.

V období let 2008 - 2010 došlo k výrazné podpoře a rozšiřování sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením (pečovatelské služby, osobní asistence, odlehčovacích služeb v rámci celého kraje) a Liberecký kraj se snaží pokračovat v tomto trendu i nadále. Přestože ze strany kraje dochází k podpoře rozvoje chráněného bydlení a podporovaného samostatného bydlení a tím zajištění alternativy bydlení k ústavní péči, je v současnosti tato nabídka nedostatečná. Tato situace se týká i odlehčovacích služeb. Dalším problémem je finanční náročnost odlehčovacích služeb, ale i osobní asistence.

Liberecký kraj se snaží aktivně podporovat proces optimalizace sítě pobytových služeb pro okruh osob se zdravotním postižením a podporuje rovněž trend doplnění nabídky terénních služeb, ale služeb pobytových pro osoby se specifickými potřebami, vzhledem k jejich postižení. Důležité pro další rozvoj služeb pro tuto cílovou skupinu je rozklíčovat a do budoucna optimalizovat způsob financování služeb, a to bez ohledu na zřizovatele služby. Pro naplnění této snahy je za podpory finančních prostředků z projektu individuálního projektu IP3 „Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb

v Libereckém kraji“ zpracovávána analýza finančních zdrojů využívaných pro jednotlivé druhy sociálních služeb v LK.

Významnou měrou byl rozvoj služeb pro osoby se zdravotním postižením podpořen finančními prostředky čerpanými prostřednictvím individuálních projektů. Podpora byla poskytnuta jak směrem ke zkvalitnění plánování rozvoje těchto služeb tak provozu služeb samotných. Díky individuálnímu projektu „IP1 - Služby sociální prevence v Libereckém kraji“ byly financovány sociální služby pro osoby se zdravotním postižením v období let 2009 - 2012 v těchto druzích služeb: Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně terapeutické dílny, sociální rehabilitace, podpora samostatného bydlení, raná péče.

Od roku 2007 jsou zapojeny Domov pro osoby se zdravotním postižením Mařenice, příspěvková organizace a Domov Sluneční dvůr, příspěvková organizace do pilotního projektu MPSV ČR „Podpora transformace pobytových sociálních služeb“. Byly zpracovány transformační plány obou zařízení, zastupitelstvo Libereckého kraje schválilo projektové žádosti na realizaci transformace, a všechny tyto žádosti byly ze strany MPSV schváleny a podpořeny. Proces transformace probíhá také u dalších příspěvkových organizací zřizovaných Libereckým krajem a to ať již pomocí projektů či v rámci vlastní struktury organizace.

Jedním z důležitých témat k budoucímu řešení je problematika územního pokrytí sociálními službami pro osoby se zdravotním postižením. Ale díky vyšším nárokům při zajištění dopravy pro tuto cílovou skupinu jsou terénní a ambulantní služby často nedostupné, a to i přes podporu kraje. Je však velice důležité i nadále podporovat takové služby, které dovolí klientům této cílové skupiny maximálně pobývat ve svém přirozeném prostředí.

Cílová skupina OSOBY ZÁVISLÉ A OHROŽENÉ ZÁVISLOSTÍ NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH A PATOLOGICKÝM HRÁČTVÍM

Jedná se o osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy.

Síť služeb určených primárně pro uživatele drog není rozsáhlá. Tvoří ji 3 nestátní neziskové organizace poskytující různé druhy sociálních služeb. S dětskými klienty pracují dvě zařízení, Středisko výchovné péče Čáp (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a dětský domov, Liberec) a REP – občanské sdružení, která ovšem primárně nejsou orientována na závislosti.

Důležitost řešení drogové problematiky vyplývá i z některých komunitních plánů obcí Libereckého kraje. Vzhledem k tomu, že obce s rozšířenou působností jsou nositeli protidrogové politiky, je jejich postoj a názor velmi důležitý a je třeba zachovávat velmi úzkou vazbu na ně. Důležitá je rovněž spolupráce s dalšími aktéry v této oblasti, zejména s poskytovateli služeb.

Hlavním trendem v oblasti protidrogové politiky od roku 2008 až do současnosti byla a zůstává kontinuální podpora a efektivní udržení stávající sítě služeb pro uživatele drog, včetně zlepšení mezioblastní spolupráce. Důležitým aspektem dalšího procesu je, aby vznikaly nové programy, které v kraji chybí a aby byly služby dostupné i v těch částech území, kde tomu dosud tak nebylo.

Pokračuje prohlubování spolupráce poskytovatelů služeb a představitelů orgánů veřejné

správy s cílem připravit návrh opatření k ochraně veřejného zdraví ve vztahu s užíváním návykových látek a k rozšíření stávající sítě služeb. Jedním z cílů je rozšíření terénních programů a ambulantních služeb pro uživatele návykových látek do regionů, v nichž tento typ služeb chybí.

V roce 2010 se mnohé obce LK zapojily do systému financování oblasti protidrogových služeb. Participace na tomto „klíči“ funguje do současnosti.

K rozvoji sítě protidrogových služeb přispěl realizovaný individuální projekt kraje IP1. Důležitým nástrojem pro realizaci protidrogové politiky je akční plán zpracováváný na období tří let. Poslední platný akční plán byl zpracován na období 2010-2012 a stejně jako předchozí plány vychází z národní strategie protidrogové politiky ČR.

Cílová skupina: OSOBY OHROŽENÉ SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM, NÁRODNOSTNÍ MENŠINY A CIZINCI

Zahrnuje:

- Osoby ohrožené sociálním vyloučením
- Národnostní menšiny, etnické skupiny a cizinci
- Imigranti a azylanti

Cílové skupinu tvoří lidé, kteří se nacházejí v životní situaci, která může vést k **sociálnímu vyloučení**– definice termínu viz např. **Agentura pro sociální začleňování**.

„... sociálně vyloučení jsou ti občané, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu“.

Společným jmenovatelem výše uvedené cílové skupiny může být (sub)kulturní odlišnost. Celkově se však jedná o rozmanitou skupinu lidí, kteří se svým sociálním postavením (chudoba, nezaměstnanost, samota, věk, bezdomovectví, závislosti), nebo chováním (vedením rizikového způsobu života) dostávají do situací, které je ohrožují.

- V případě imigrantů a azylantů jsou důvody migrace jednak ekonomická situace v mateřské zemi migranta, ale i politické důvody, které danou osobu přímo fyzicky ohrožují. Dalšími důvody může být např. obchod s lidmi, apod. (Podrobnější informace jsou dostupné na webových stránkách Ministerstva vnitra České republiky).
- Druhou skupinou tvoří osoby žijící rizikovým způsobem života, který je samotné, jejich rodiny a nejbližší sociální okolí přímo či nepřímo ohrožuje. Patří sem rodiny s dětmi, děti, mládež a mladí dospělí do 26 let ohroženi společensky nežádoucími jevy, mládež a mladí dospělí opouštějící zařízení pro výkon ústavní péče, lidé bez domova, lidé ohroženi závislostmi a patologiemi, oběti domácího násilí, oběti trestné činnosti, senioři, osoby se zdravotním handicapem.
- Třetí skupina je tvořena příslušníky národnostních menšin, etnických skupin a cizinců, jejichž kulturní odlišnost nepřímo vede k sociálnímu vyloučení.

Model spolupráce ve vyloučených lokalitách – model komunitní práce:

Dle výše uvedených CS je zřejmé, že práce (řešení) v sociálně vyloučených lokalitách představuje potřebu intenzivní spolupráce mezi mnoha institucemi (městské úřady, úřady práce, neziskové organizace, školy a školská zařízení, zdravotnická zařízení, policie a další). V rámci SPRSS LK je nutné brát zřetel na nutnou spolupráci mezi jednotlivými odbory Krajského úřadu Libereckého kraje, zejména:

Odb. krizového řízení (oblast prevence kriminality); **Odb. regionálního rozvoje – odd. dotací** (příprava a tvorba projektů regionálního významu), **odd. rozvoj koncepcí** (Strategie rozvoje LK a Program rozvoje LK – otázka sociálně vyloučených lokalit, (Pakt zaměstnanosti); **Odb. školství, mládeže, tělovýchovy a sportu – odd. vzdělávání a koncepcí** (zřizování přípravných tříd, asistenti pedagogů dětí se soc. znevýhodněním), **odd. mládeže, sportu a zaměstnanosti** (dotační programy související s podporou programů pro soc. znevýhodněné děti a mládež); **Odb. kultury, památkové péče a cestovního ruchu – odd. kultury** (dotační programy související s podporou kulturních aktivit národnostních menšin); **Odb. zdravotnictví – odd. ekonomiky a zdravotní politiky** (orální zdraví dětí a mládeže, zdravý životní styl, otázky spojené s řešením zvýšeného výskytu onemocnění virovou hepatitidou typu A aexoparazitóz, problematika hygienických návyků,...) .

Nutná je zejména spolupráce mezi odborem sociálních věcí a odborem školství (podpora asistentů pedagogů, spolupráce školských zařízení s neziskovými organizacemi působícími v rodinách s dětmi), a to zejména při poskytování preventivních sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách, kde je třeba pracovat s rodinou s dětmi. Sociální vyloučení se však nevztahuje pouze na rodiny, ale i na samostatně žijící osoby, seniory, nemocné... (nutnost posílení či vzniku kapacity služeb sociální péče i sociální prevence, a to poskytovaných zejména terénní formou, tedy přímo v lokalitách – např. terénní služba pro seniory).

Rodiny žijící v sociálně vyloučených lokalitách jsou často vícedětné, kde se v mnoha případech problémy kumulují a znemožňují vystoupení ze sociálního vyloučení. Rodiče jsou často (dlouhodobě) nezaměstnaní, odkázáni na sociální dávky. U dětí je častá školní absence, zhoršený prospěch, dostatečné nepochopení probírané školní látky, absence motivace či smyslu vzdělání, celková absence pozitivních vzorů. Rodiče často nestačí na vysvětlení probírané látky, sami nepovažují vzdělání za důležité. Právě služby sociální prevence mohou toto svým dlouhodobým působením nahrazovat nebo alespoň ovlivňovat. Komplexní systém „pečujících“ služeb může děti ze sociálně vyloučených lokalit, navzdory závislosti na sociální službě, „provést“ dětstvím (prostupnost NZDM, TP a SAS dle potřeb jednotlivých CS v dané lokalitě). Žádoucí může být spolupráce rodiny, poskytovatele sociální služby, školského zařízení a např. OSPOD. Zejména orgán sociálně-právní ochrany dětí je nezastupitelným činitelem pro koordinaci pomoci a podpory péče v rodinách s dětmi. Je to OSPOD, kdo má zákonné nástroje pro účinné intervence ve prospěch dětí (možnost případové práce – pořádání případových konferencí).

Při práci v rodině je nutné počítat i se staršími členy domácnosti (generace prarodičů dětí), kteří nesou stejnou míru zatížení vyplývající ze života v sociálně vyloučené lokalitě či sociálně nepříznivé situace s ní spojenou.

Nástroje:

Úroveň obcí:

- komunitní plánování sociálních služeb na úrovni obcí I., II. a III. stupně,
- komunitní plány rozvoje sociálních služeb,
- strategické plány / plány rozvoje města či obce,
- bezpečnostní analýzy měst a obcí.

Úroveň Krajského úřadu Libereckého kraje:

- spolupráce **Kolegia obcí** II. a III. typu (tzv. K 21), **Koordinační skupiny pro plánování sociálních služeb**, **Odborné skupina OSV pro plánování sociálních služeb** (Pracovní skupina „Osoby ohrožené sociálním vyloučením, národnostní a etnické menšiny“),
- činnost **odboru sociálních věcí** - oddělení sociální práce a oddělení sociálních služeb,
- kontinuální aktualizace a monitoring **SPRSS LK**,
- koncepční dokumenty, strategie a projekty Ministerstva práce a sociálních věcí - Sociální začleňování; Krajští koordinátoři pro romské záležitosti; Krajský úřad Libereckého kraje,
- legislativní prostředí a další dokumenty vztahující se k práci s rodinou (Ministerstvo práce a sociálních věcí - Sociálně právní ochrana dětí; Sociální začleňování, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – Národní institut dětí a mládeže (NIDM) – projekt Klíče pro život, Speciální vzdělávání, Inkluzivní vzdělávání, Ministerstvo vnitra ČR – Informace pro cizince; Integrace cizinců; Projekt Klíče pro život – multikulturní výchova; Správa uprchlických zařízení MV – Centra na podporu integrace cizinců, Úřad vlády - Legislativní rada vlády; Agentura pro sociální začleňování; Ministerstvo zdravotnictví ČR - Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí „Zdraví 2020“.

Kroky:

- Činnost pracovní skupiny „Osoby ohrožené sociálním vyloučením, národnostní a etnické menšiny“ KÚ LK a poskytovatelů sociálních služeb pro danou cílovou skupinu uživatelů. Výstupem práce této pracovní skupiny by měly být materiály popisující potřeby dané cílové skupiny, potřeby krajského úřadu směrem k poskytovatelům sociálních služeb a opačně včetně stanovení úkolů. Role pracovní skupiny je popsána v Jednacím řádu pracovní skupiny.
- Podpora spolupráce s dalšími pracovními skupinami v rámci Odborné skupiny OSV pro plánování sociálních služeb, např. s pracovní skupinou „Rodina a děti, mládež do 26 let“ + podpora činnosti poskytovatelů sociálních služeb směřující ke vzniku lokálních multidisciplinárních pracovních skupin podporujících komunitní práci (lokální řešení).

- Spolupráce i se subjekty, které nejsou sociálními službami, ale zabývající se danou problematikou a navazují na síť sociálních služeb
- Podpora a spoluúčast při komunitním plánování v rámci ORP LK
- Činnost pracovníka zodpovědného za agendu národnostních menšin, azylantů a cizinců
- Stabilizace a podpora zvyšování kvality Nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, Terénních programů a Sociálně aktivizačních služeb
- Celkový rozvoj sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách
- **V širším kontextu a horizontu připravovaných legislativních návrhů je třeba brát v potaz připravovaný zákon o sociálním bydlení, změnu zákona o sociálních službách, projekty Libereckého kraje na podporu a rozvoj sociálních služeb (projekty ESF) a zaměstnanosti (Pakt zaměstnanosti Libereckého kraje), boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení (např. Strategie boje proti sociálnímu vyloučení) apod.**

Cílová skupina: RODINA A DĚTI, MLÁDEŽ DO 26 LET

Rodina je považována za základní sociální jednotku, které je vhodným prostředím pro vývoj a rozvoj dítěte („Rodinou“ je v našem případě myšlena rodina s dětmi.). Definice rodiny může být široká, neomezuje se však pouze na prostředí biologické rodiny. Rodinou můžeme uvažovat jakékoliv prostředí, které to „biologické“ nahrazuje (náhradní rodinná péče, ústavní péče).

Během života každého člověka přichází mnoho nepředvídatelných událostí, které mohou ovlivnit chod celé rodiny (výchovné problémy dítěte, ohrožení návykovými látkami, domácí násilí, finanční problémy rodiny, gamblerství, život v sociálně vyloučené lokalitě, onemocnění či jiný handicap, apod.). V tomto ohledu, by měla existovat návazná síť institucí, které rodinu v nepříznivé životní situaci mohou podpořit.

Cílová skupina rodina a děti:

- děti (do 18 let věku) a mládež do 26 let (připravující se na budoucí povolání) ohrožení rizikovým způsobem života (např. záškoláctví, školní neprospívání, útěky z domova),
- děti a mládež opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy (např. Dětské domovy, diagnostické ústavy, výchovné ústavy, střediska výchovné péče) nebo jsou v systému pěstounské péče nebo pěstounství na přechodnou dobu,
- rodiny ohrožené sociálně nežádoucími jevy (např. užívání drog, dluhy, gamblerství),
- rodiny žijící v sociálně vyloučených místech (např. nevyhovující bytové podmínky, nezaměstnanost, odlehlost místa pobytu) a rodiny sociálním vyloučením ohrožené – viz cílová skupina **Osoby ohrožené sociálním vyloučením**,
- rodina pocházející z jiného sociokulturního prostředí (např. imigranti, kulturní minority; - jazykové znevýhodnění, jiný hodnotový rámec, společenská pravidla),

- rodiny pečující o zdravotně handicapovaného člena domácnosti (duševní i zdravotní handicap),
- rodina se sníženou rodičovskou kompetencí / motivací.

Nástroje:

Úroveň obcí:

- komunitní plánování sociálních služeb na úrovni obcí I., II. a III. stupně.

Úroveň krajského úřadu:

- spolupráce **Kolegia obcí** II. a III. typu (tzv. K 21), **Koordinační skupiny pro plánování sociálních služeb**, **Odborná skupina OSV pro plánování sociálních služeb** (Pracovní skupina „Rodina a děti, mládež do 26 let“),
- činnost **oddělení sociální práce** KÚ LK – zejména na úseku sociálně-právní ochrany dětí (dále OSPOD),
- kontinuální aktualizace **SPRSS LK**,
- koncepční dokumenty a strategie – zejména Ministerstva práce a sociálních věcí; Krajského úřadu Libereckého kraje,
- legislativní prostředí a další dokumenty vztahující se k práci s rodinou (Ministerstvo práce a sociálních věcí – Rodina a ochrana práv dětí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo spravedlnosti.

Kroky:

- Činnost pracovní skupiny orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále SPOD) jednotlivých ORP, Krajského úřadu Libereckého kraje a pověřených osob k výkonu sociálně-právní ochrany dětí zaměřené na podporu náhradního rodičovství (jako podpora individuální náhradní rodinné péče před péčí ústavní).
- Činnost pracovní skupiny orgánu SPOD „Rodina a děti, mládež do 26 let“ KÚ LK a poskytovatelů sociálních služeb pro rodinu a děti na území LK za účelem mapování potřeb cílové skupiny s návazností na zjištěné potřeby ze strany orgánů SPOD ORP. Výstupem práce této pracovní skupiny by měly být materiály popisující potřeby dětí a rodin směrem k poskytovatelům sociálních služeb a opačně včetně stanovení úkolů, které by měl nebo mohl realizovat Liberecký kraj popř. obce Libereckého kraje.
- Činnost pracovní skupiny OSPOD KÚ LK a zřizovatelů a provozovatelů pobytových zařízení pro děti na území Libereckého kraje. Jedná se o pobytová zařízení, která nejsou sociální službou a do nichž jsou umístovány děti na základě rozhodnutí soudu nebo žádosti zákonných zástupců (např. dětské domovy, dětská centra, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc - ZDVOP). Výstupem činnosti této pracovní skupiny by mělo být vytvoření podkladů pro stanovení potřebného rozsahu a struktury sítě pobytových zařízení pro děti v Libereckém kraji a návrhy na možná opatření směřující

k optimalizaci této sítě včetně podpory individuální náhradní rodinné péče pro děti nacházející se v této síti.

- Spolupráce SPOD KÚ LK s fyzickými i právníckými subjekty, které mají pověření SPOD, uděluje KÚ LK dle **zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD**.
- Podpora spolupráce s jinými pracovními skupinami v rámci Odborné skupiny OSV pro plánování sociálních služeb, tzn. podpora činnosti poskytovatelů s cílovou skupinou rodina s dítětem (např. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, Terénní programy, Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi, Raná péče, Domy na půl cesty, Krizová pomoc, Intervenční centra, Odborné sociální poradenství).
- **V širším kontextu a horizontu připravovaných legislativních návrhů je třeba brát v potaz připravovaný zákon o sociálním bydlení, změnu zákona o sociálních službách, projekty dotčených ministerstev (např. proces transformace péče o ohrožené děti na národní i místní úrovni), projekty Libereckého kraje na podporu a rozvoj sociálních služeb (projekty ESF) a zaměstnanosti (Pakt zaměstnanosti Libereckého kraje), boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení (např. Strategie boje proti sociálnímu vyloučení) apod.**

A.2 Plánování rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji

Proces střednědobého plánování byl v LK zahájen v roce 2007. V tomto období byl zpracován první analytický dokument, který se pokusil v nových podmínkách stanovit priority pro další směřování sociální oblasti. Tyto priority byly v počátcích plánovacího procesu opřeny zejména o praktické zkušenosti členů zpracovatelského týmu. Teprve v následném období byla pozornost více zaměřena na zjišťování skutečného stavu prostřednictvím analýz, které postupně přinášely a přináší informace o skutečné potřebnosti konkrétních typů sociálních služeb. První ucelený dokument SPRSS LK pro období 2009–2013 vznikl na konci roku 2008, v následujících letech probíhal jeho monitoring a aktualizace - poslední aktualizace v roce 2011.

Střednědobý plán vytyčil pro návrhové období **2009-2013** mj. dva hlavní strategické cíle, které zahrnují problematiku plánování. Jedná se o:

HC4 Fungující proces plánování sociálních služeb – pravidelný monitoring a aktualizace střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji a zpracování rozvojových dokumentů v obcích metodou komunitního plánování

HC6 Systematické a transparentní financování sociálních služeb vycházející z rozvojových plánů sociálních služeb a dalších strategických dokumentů projednaných v rámci krajské koordinační struktury

Strategický cíl HC4 byl splněn, systém plánování byl zaveden včetně pravidelného sledování a vyhodnocování plnění plánů, a to v úrovni kraje i obcí. Aktivita k naplnění tohoto cíle byly významně podpořeny individuálními projekty IP2 a IP3. Velmi důležitou roli sehrála přítomnost a činnost odborných a později územních koordinátorů a činnost Krajské koordinační struktury, která vznikla rovněž za podpory individuálních projektů.

Strategický cíl HC6 byl naplněn pouze částečně. Hlavním důvodem je fakt, že ani v době zpracování tohoto dokumentu není rozhodnuto o realizaci § 101a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který má řešit přechod financování sociálních služeb na kraje. Přesto byla realizována celá řada opatření, směřujících ke zlepšení situace v této oblasti.

Oblast plánování rozvoje sociálních služeb byla dále rozpracována v podobě dílčích cílů:

DC09 - Funkční systém střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji a jeho monitoring

Systém střednědobého plánování byl zaveden, probíhá systematicky od roku 2008. Přes chybějící celostátní metodiku se v LK podařilo nastavit funkční pravidla pro tvorbu, sledování i realizaci aktivit SPRSS, důležité bylo i vytvoření Krajské koordinační struktury pro plánování sociálních služeb se zapojením všech rozhodujících aktérů z celého území kraje. Ve sledovaném období byl proces plánování výraznou měrou podpořen a rozšířen díky realizaci individuálních projektů IP2 a IP3, které byly konkrétně připraveny iniciativou odboru sociálních věcí KÚLK. Součástí plnění tohoto DC bylo rovněž vytvoření Datového centra sociálních služeb LK. Uskutečnění této myšlenky prošlo mnoha problémovými místy a jeho naplnění je oproti plánu opožděno, ale první potřebné výstupy jsou již k dispozici.

DC10

Podpora a koordinace komunitního plánování měst a obcí

Systém komunitního plánování byl zaveden v návaznosti na systém střednědobého plánování. Libereckému kraji se podařilo díky podpoře IP2, IP3 nastavit funkční pravidla pro tvorbu, sledování i vyhodnocování aktivit komunitních plánů. Důležité bylo i vytvoření Krajské metodické příručky pro plánování sociálních služeb. Velmi důležitou roli při plnění tohoto DC sehráli odborní koordinátoři působící v území v průběhu realizace IP 2 a územní koordinátoři, kteří pracují v území kraje v průběhu realizace projektu IP 3. Je však třeba upozornit na riziko, že s ukončením projektu (a činnosti územních koordinátorů) může dojít k poklesu motivovanosti členů struktur. To by mohlo vést ke zpomalení či dokonce zastavení již funkčního procesu.

Na zpracovaný a schválený střednědobý plán rozvoje sociálních služeb logicky navazují **akční plány** pro období jednoho kalendářního roku. Hlavním posláním AP je příprava a shrnutí ekonomických podkladů pro rozhodování o podpoře služeb v příslušném roce, tj. pro návrh rozdělení finančních prostředků z dostupných zdrojů. V roce 2010 byl v rámci projektu IP2 zpracován první akční plán SPRSS LK pro rok 2011 a tento nastavený systém pokračoval i v dalších letech.

Dalšími konkrétními výstupy plánovacího procesu jsou zpracované, aktualizované a platné **komunitní plány měst a obcí**. V současné době je území kraje téměř pokryto, schváleno je 20 komunitních plánů, většinou pro přirozené spádové oblasti. V některých územích na ně pak navazují buď nově zpracované, nebo již aktualizované akční plány (10 akčních plánů platných pro rok 2013).

Pro zpracování plánů rozvoje sociálních služeb v dalším období a stanovení parametrů sítě sociálních služeb budou rozhodující výstupy individuálního projektu MPSV „Podpora procesů v sociálních službách“, zejména jeho aktivity č. 5, které by měly být obsaženy v dokumentu **„Metodiky pro vytváření optimální krajské sítě sociálních služeb a pro plánování finančních prostředků v rámci procesů vytváření krajských střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb“**. V době zpracování tohoto dokumentu je k dispozici pouze pracovní verze tohoto zásadního materiálu, finální verze (na kterou již dlouho čekají všechny kraje) by snad měla být předána krajům v nejbližší době.

Základní principy síťování a obsahu SPRSS, vyplývající z dostupné pracovní verze „Metodik...“ jsou zpracovatelem respektovány a lze konstatovat, že v zásadních bodech se neliší od přístupů a metodiky, kterou Liberecký kraj využíval při plánování rozvoje služeb na svém území doposud a kterou předpokládal také při zadání aktuálně probíhajícího zpracování nového SPRSS LK pro období 2014-2017.

A.3 Charakteristika kraje (všeobecná data)

Informace a data v této kapitole jsou čerpána zejména ze zdrojů ČSÚ.

A.3.1 Obecná charakteristika Libereckého kraje

Liberecký kraj ležící na severu České republiky při hranicích s Německem a Polskem sousedí na západě s Ústeckým krajem, na jihu se Středočeským krajem a na východě a jihovýchodě s Královéhradeckým krajem. Krajské město Liberec se nachází vzdušnou čarou asi 85 km na severoseverovýchod od Prahy. Liberecký kraj svojí rozlohou 3163 km² tvoří pouze 4,0 % rozlohy ČR a je (s výjimkou Prahy) nejmenším v České republice. Ke konci roku 2012 měl Liberecký kraj celkem 438 594 obyvatel (4,2 % z České republiky). Podle tohoto ukazatele je po Karlovarském kraji druhým nejmenším. Průměrná hustota 138,6 obyvatel na km² mírně převyšuje republikový průměr. Nejvyšší koncentrace obyvatel je v okresech Jablonec nad Nisou (223,7 obyvatel na km²) a Liberec (172,9 obyvatel na km²). Hlavním centrem kraje je 102 113 obyvateli Liberec. Druhým největším městem je Jablonec nad Nisou s 45 305 obyvateli.

Celý kraj je převážně hornatý, jeho nejvyšším bodem je 1 435 m vysoký vrchol Kotel nedaleko Harrachova v okrese Semily, nejnižší bod 208 m n. m. leží v okrese Liberec v místě, kde řeka Smědá opouští území České republiky. Nejnižším vrcholem kraje je Ještěd, který je se svými 1 012 m nejvyšším vrcholem Ještědského hřebenu.

Liberecký kraj má převážně průmyslový charakter. V průběhu dvaceti let tradiční textilní průmysl ztratil své dominantní postavení, hospodářská recese v posledních letech se projevila i v průmyslu skla a bižuterie. Zpracovatelský průmysl je zaměřen na výrobu automobilů a výrobu pryžových a plastových výrobků. Nezanedbatelnou součástí ekonomiky Libereckého kraje je cestovní ruch. Zemědělství je pouze doplňkovým odvětvím.

Osa Praha - Turnov - Liberec je v rámci České republiky sekundární rozvojovou osou. Zároveň je významně zatíženou dopravní tepnou s dobudovaným kapacitním silničním spojením (silnice R10 a R35).

Evropský význam (součást sítě TINA) mají silniční spojení Praha - Liberec - Hrádek nad Nisou - Německo a Turnov - Hradec Králové. Evropsky významné železnice ani české tranzitní železniční koridory nejsou přes Liberecký kraj trasovány.

Míra registrované nezaměstnanosti vypočtená z podkladů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR k 31. 12. 2012 činila 7,7 % a byla tak o 0,38 procentního bodu vyšší než v úhrnu republiky. V pořadí krajů dle míry nezaměstnanosti se náš kraj zařadil na 7. místo.

Základní zdravotnickou péči zajišťuje síť ambulantních zařízení a lékáren, které odpovídají počtem i strukturou potřebám území. Akutní, následná a rehabilitační péče je zabezpečena síťí osmi nemocnic.

Sociální činnost je zaměřena z velké části na péči o staré a přestárlé občany, o ty je postaráno sítí domovů pro seniory a sítí pečovatelských služeb. Významné postavení v oblasti sociální péče pro mládež se zdravotním postižením v Libereckém kraji zaujímá Jedličkův ústav, příspěvková organizace. Soustavu sociálních zařízení dále dotváří také řada azylových zařízení a krizových center zaměřených na léčbu a prevenci závislosti.

Liberecký kraj se skládá z 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a v rámci nich 21 územních obvodů pověřených obcí.

V Libereckém kraji leží 215 obcí. Pouze 5 obcí má více než 10 tisíc obyvatel (Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa, Turnov a Nový Bor), dalších 10 obcí má 5-10 tisíc obyvatel. Seznam největších obcí je uveden v tabulce.

Tabulka č.1: Nejvýznamnější obce Libereckého kraje s počtem obyvatel k 31. 12. 2012

Obec	Počet obyvatel	Obec	Počet obyvatel
Liberec	102 113	Tanvald	6 698
Jablonec nad Nisou	45 305	Mimoň	6 690
Česká Lípa	36 957	Železný Brod	6 354
Turnov	14 342	Chrastava	6 239
Nový Bor	12 004	Lomnice nad Popelkou	5 643
Semily	8 630	Jilemnice	5 616
Frýdlant	7 565	Doksy	5 188
Hrádek nad Nisou	7 642		

Zdroj: Český statistický úřad

A.3.2 Stručná sociodemografická analýza

Na základě projednání a odsouhlasení metodiky zpracování vychází tato kapitola ze struktury SPRSS LK 2009-2013 a veškeré informace jsou tak velmi dobře porovnatelné. Údaje a data zde uvedená byla aktualizována a doplněna z dostupných podkladových materiálů a ze statistik ČSÚ. Všechna data jsou uváděna ke konci roku 2011, výjimkou je počet obyvatel v obcích. Důvodem je fakt, že k datu zpracování tohoto dokumentu nebyla aktuálnější data ve všech oblastech dostupná. Ke konci roku 2012 byla aktuální pouze malá část dat.

Spádová území obcí s rozšířenou působností - základní údaje

Obvody ORP se mezi sebou výrazně liší rozlohou, počtem obyvatel i počtem v nich existujících obcí. Rozlohou největšími obvody jsou Česká Lípa a Liberec. Nejmenším obvodem jsou ve všech parametrech (kromě hustoty obyvatelstva) Železný Brod, velmi malý je rozlohou Jablonec nad Nisou, rozlohou i počtem obyvatel obvody Tanvald, Nový Bor a Semily. Nejvíce obyvatel žije v obvodech nejlidnatějších měst, tedy Liberce a dále České Lípy a Jablonce nad Nisou. Nejvíce obcí přísluší do obvodů Česká Lípa a Turnov, což je způsobeno existencí malých obcí v okolí, které neváží střediskové funkce a nemohou tedy vytvořit samostatný obvod. Největší hustotu zalidnění mají obvody Jablonec nad Nisou a Liberec.

K 31. 12. 2011 bylo na území kraje 215 obcí, z toho celkem 39 měst a průměrná rozloha obce činila 14,7 km². Podíl městského obyvatelstva činil 77,7%. Méně urbanizován je pouze okres Semily, kde ve městech bydlelo pouze 57,6 % obyvatel. Se 102 113 obyvateli je hlavním centrem kraje Liberec. Druhým největším městem je Jablonec nad Nisou se 45 305 obyvateli. Podíl městského obyvatelstva je zásadním způsobem ovlivněn vymezením jednotlivých obvodů. Nejvyšší je urbanizace u obvodů buď s malým počtem obcí, nebo těch, jejichž součástí je velké město. Populační vývoj Libereckého kraje se výrazně neodchyluje od vývoje v ostatních krajích České republiky.

Tabulkač.2: Základní údaje o LK v členění po ORP k 31. 12. 2011

ORP	Rozloha (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2011	Počet obcí	Hustota obyvatelstva na 1 km ²
Česká Lípa	87 205	76 623	41	88
Frýdlant	34 927	24 865	18	71
Jablonec n. Nisou	14 232	54 710	11	384
Jilemnice	27 865	22 560	21	81
Liberec	57 833	140 749	28	243
Nový Bor	20 091	26 529	16	132
Semily	23 008	26 241	22	114
Tanvald	19 065	21 455	10	113
Turnov	24 711	32 544	37	132
Železný Brod	7 404	12 324	11	166
Liberecký kraj	316 341	438 600	215	139

Zdroj: Český statistický úřad Liberec

Populační vývoj

Tabulkač.3: Populační vývoj v ORP v letech 2006 – 2011

ORP	Počet obyvatel k 31.12.2011						Změna počtu obyvatel 2006/2011 v %
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Česká Lípa	76 340	76 906	77 508	77 535	77 621	76 623	0,37
Frydlant	24 545	24 673	24 888	24 995	24 966	24 865	1,30
Jablonec nad Nisou	53 539	54 043	54 444	54 657	54 799	54 710	2,19
Jilemnice	22 702	22 600	22 571	22 542	22 552	22 560	-0,63
Liberec	135 611	137 051	138 769	139 850	140 426	140 749	3,79
Nový Bor	26 122	26 348	26 482	26 609	26 657	26 529	1,56
Semily	26 382	26 488	26 498	26 430	26 346	26 241	-0,53
Tanvald	21 895	21 878	21 979	21 966	21 905	21 455	-2,01
Turnov	31 525	31 718	31 859	32 064	32 271	32 544	3,23
Železný Brod	12 113	12 243	12 327	12 379	12 399	12 324	1,74
Liberecký kraj	430 774	433 948	437 325	439 027	439 942	438 600	1,82

Zdroj: Český statistický úřad Liberec

Nejvýznamnější nárůst počtu obyvatel byl mezi lety 2006 a 2011 zaznamenán v ORP Liberec, Turnov a Jablonec nad Nisou. Pokles byl naopak zaznamenán ve spádových územích ORP Tanvald, Jilemnice a Semily.

Populační vývoj Libereckého kraje se významněji neodlišuje od vývoje České republiky, který charakterizuje od devadesátých let především klesající porodnost a stárnutí obyvatel.

Tabulka č.4: Podrobnější ukazatele pohybu obyvatel v Libereckém kraji v roce 2011

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek
Kraj celkem	1 954	1 296	4 654	4 228	426	3 946	3 692	254	680
v tom SO ORP:									
Česká Lípa	419	264	863	630	233	1 181	1 445	-264	-31
Frydlant	100	69	271	235	36	327	360	-33	3
Jablonec nad Nisou	220	158	585	483	102	1 020	839	181	283
Jilemnice	91	45	250	245	5	288	324	-54	-49
Liberec	625	426	1 566	1 354	212	2 232	1 846	386	598
Nový Bor	126	101	227	274	-47	507	519	-12	-59
Semily	112	62	241	267	-26	384	405	-21	-47
Tanvald	74	53	227	279	-52	375	463	-88	-140
Turnov	142	85	289	336	-47	584	364	220	173
Železný Brod	45	33	135	125	10	223	284	-61	-51

Zdroj: Český statistický úřad Liberec

Trend populačního vývoje v Libereckém kraji ve většině ukazatelů odpovídá trendu v celé ČR, podíl migrace na změnách je ve srovnání s obdobím roku 2010 vyšší. Důležité je celkové kladné saldo, i když došlo k jeho poklesu. Významný podíl na něm má počet živě narozených, který ovšem také zaznamenal pokles. Při porovnání vývoje v jednotlivých správních obvodech ORP se potvrzuje dlouhodobější negativní trend vývoje na Semilsku a Tanvaldsku. Nově se záporný přírůstek objevuje na Českolipsku, Jilemnicku, Novoborsku a Železnobrodsku. Naopak mírně kladný celkový přírůstek lze vidět na Frýdlantsku. V Libereckém kraji se v roce 2011 snížil počet živě narozených, přirozený přírůstek i celkový přírůstek obyvatel.

Věková struktura obyvatelstva

Tabulka č.5 Věkové složení obyvatelstva Libereckého kraje

stav k 31.12	1991	1995	2000	2005	2010	2011
celkem	425 959	428 974	429 121	429 031	439 942	438 600
0 - 17	114 388	101 861	89 475	82 624	80 451	79 927
18 - 24	44 110	52 970	47 959	40 300	40 389	39 103
25 - 44	125 614	118 338	122 076	130 134	134 113	132 836
45 - 64	90 243	102 132	114 436	119 605	120 597	119 146
65 - 84	48 378	49 733	50 693	52 561	58 071	60 940
85 a více	3 226	3 940	4 482	3 807	6 321	6 647
Index stáří (65+/0-14)	57,3	66,3	76,1	85,8	97,1	100,7
Průměrný věk obyvatel	35,7	36,6	38,1	39,4	40,3	40,6
Podíl obyvatel ve věkové skupině (%)						
0 - 17	26,9	23,7	20,9	19,3	18,3	18,2
18 - 24	10,4	12,3	11,2	9,4	9,2	8,9
25 - 44	29,5	27,6	28,4	30,3	30,5	30,3
45 - 64	21,2	23,8	26,7	27,9	27,4	27,2
65 - 84	11,4	11,6	11,8	12,3	13,2	13,9
85 a více	0,8	0,9	1	0,9	1,4	1,5

Zdroj: Český statistický úřad Liberec

Z uvedené tabulky je patrný trend stárnutí obyvatelstva, který kopíruje situaci v celé ČR. Nárůst průměrného věku o 5 let za posledních sledovaných 20 roků je na jedné straně potvrzením výrazného zlepšení zdravotní a sociální situace obyvatel, na druhé straně podnětem k celé řadě nutných systémových změn v řešení sociálních otázek, sociální služby nevyjímaje. Do budoucna lze předpokládat pokračování tohoto trendu, byť s menší intenzitou nárůstu (po dosažení hodnot srovnatelných s podobnými evropskými zeměmi).

Z hlediska správních obvodů ORP je nejmladší věková struktura na Liberecku a Jablonecku. Projevuje se zde vlna imigrace mladých rodin s dětmi v 70. a 80. letech způsobená rozvojem uranového průmyslu. Podíl nejstarší složky, tedy osob nad 65 let, je u obvodů s nejhorší věkovou strukturou vůči obvodům nejmladším i o více než polovinu vyšší. U dětské složky jsou rozdíly mnohem menší.

Nezaměstnanost

Tabulka č. 6: Uchazeči o zaměstnání a míra nezaměstnanosti v ORP v letech 2006 – 2011

ORP	Uchazeči k 31.12				Míra nezaměstnanosti k 31.12. v %			
	2006	2008	2010	2011	2006	2008	2010	2011
Česká Lípa	3 174	3 228	5 077	4 731	10,24	9,90	16,50	11,26
Frýdlant	1 838	1 576	2 167	1 915	16,20	13,30	18,70	14,63
Jablonec nad Nisou	1 742	1 725	2 730	2 356	5,55	4,00	9,95	7,88
Jilemnice	939	888	1 289	1 130	7,20	7,30	11,00	9,41
Liberec	5 217	4 524	7 388	6 651	7,80	7,30	12,60	8,97
Nový Bor	1 145	1 080	1 860	1 788	8,80	9,70	14,60	12,25
Semily	1 016	993	1 379	1 414	7,00	7,30	10,40	10,24
Tanvald	991	1 034	1 410	1 314	6,75	7,15	9,65	11,04
Turnov	829	984	1 555	1 295	5,48	5,50	9,60	7,81
Železný Brod	367	573	798	692	3,50	6,40	11,90	10,08
Kraj celkem	17 258	16 605	25 653	23 286	7,04	6,95	10,54	9,46

Zdroj: Český statistický úřad Liberec

Z údajů uvedených v tabulce výše vyplývá, že zatímco v mezidobí let 2006 – 2010 lze zaznamenat zvyšující se počet uchazečů o zaměstnání, a to jak z pohledu celokrajného, tak v členění pro jednotlivých ORP, tak v roce 2011 došlo k jejich poklesu. V některých ORP došlo v roce 2008 k mírnému poklesu počtu uchazečů o zaměstnání, ale ve všech ORP došlo k výraznému nárůstu hodnot v roce 2010. V absolutních hodnotách je největší navýšení v roce 2010 v ORP Liberec, Česká Lípa a Jablonec nad Nisou. Naopak v roce 2011 došlo k navýšení pouze v jediném ORP, a to v semilském. K největšímu poklesu počtu uchazečů o zaměstnání došlo v ORP Liberec, následuje ORP Jablonec nad Nisou a Česká Lípa.

Stejně tak procentní vyjádření míry nezaměstnanosti má do roku 2010 zvyšující se trend. Stejně jako u počtu uchazečů o zaměstnání došlo v roce 2008 k přechodnému poklesu míry nezaměstnanosti, ale v roce 2010 vzrostla skokově ve všech ORP LK. Ale v roce 2011 došlo pouze v ORP Tanvald ke zvýšení procentní míry nezaměstnanosti. V ostatních ORP došlo k jejímu snížení. Největší snížení je patrné v ORP Česká Lípa, následuje ORP Frýdlant a Liberec. Porovnání krajského průměru s jednotlivými ORP vypovídá o tom, že nejvyšší procentní míra byla registrována v roce 2011 v ORP Frýdlant, kdy hodnota dosáhla 14,63%.

A.4 Data o sociálních službách

A.4.1 Hlavní ukazatele rozvoje sociálních služeb

Hlavní ukazatele rozvoje byly definovány v LK jako součást snahy o zavedení jednotné struktury základních dat při plánování rozvoje a sledování efektivity sociálních služeb. Takto strukturované informace jsou v analytické části SPRSS LK používány od roku 2008. I když došlo k některým změnám v přístupu k využití některých ukazatelů, pro zachování kontinuity dokumentů je v rámci zpracování SPRSS LK 2014-2017 použit velmi podobný model a podoba této kapitoly. Filosofie práce s daty je založena na principu „on-line“ přístupu a vyhodnocování, tj. cílem není zahltit analytickou část plánu velkým množstvím podrobných, rychle zastarávajících údajů. Podrobnější finanční data jsou dle odsouhlasené metodiky uvedena ve Finanční části SPRSS LK.

Počet sociálních služeb a jejich poskytovatelů (indikátor PRLK č.115)

	2008	2011	2013
Počet poskytovatelů sociálních služeb	107	127	141
Počet služeb (na které byla požadována dotace MPSV)	171	199	247

Zdroj: registr poskytovatelů, údaje k 1.1. příslušného roku.

Z uvedených dat vyplývá pokračující trend zvyšování počtu služeb i jejich poskytovatelů. Tento jev je sledován v celé ČR a souvisí s transformací sítě služeb, procesem deinstitucionalizace a změnami struktury zřizovatelů.

Počet míst v zařízeních sociální péče na 1000 obyvatel (Liberecký kraj)

(indikátor PRLK č.114)

	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Počet zařízení sociální péče celkem	43	46	42	53	115	123
Počet míst	2 442	2 758	2 565	2 344	2 039	2 447
Počet obyvatel celkem	427 396	427 722	429 031	433 948	439 027	438 600
Počet míst na 1000 obyvatel	5,71	6,45	6,19	5,40	4,64	5,58

Zdroj: Český statistický úřad

Poznámka: jedná se o oficiální ukazatel sledovaný ČSÚ, hodnoty jsou však vzhledem k jiné metodice zjišťování odlišné od aktuálního stavu dle registru poskytovatelů – viz kap. A.4.2 tohoto dokumentu. Počet zařízení je navíc od roku 2009 sledován podle změněné metodiky.

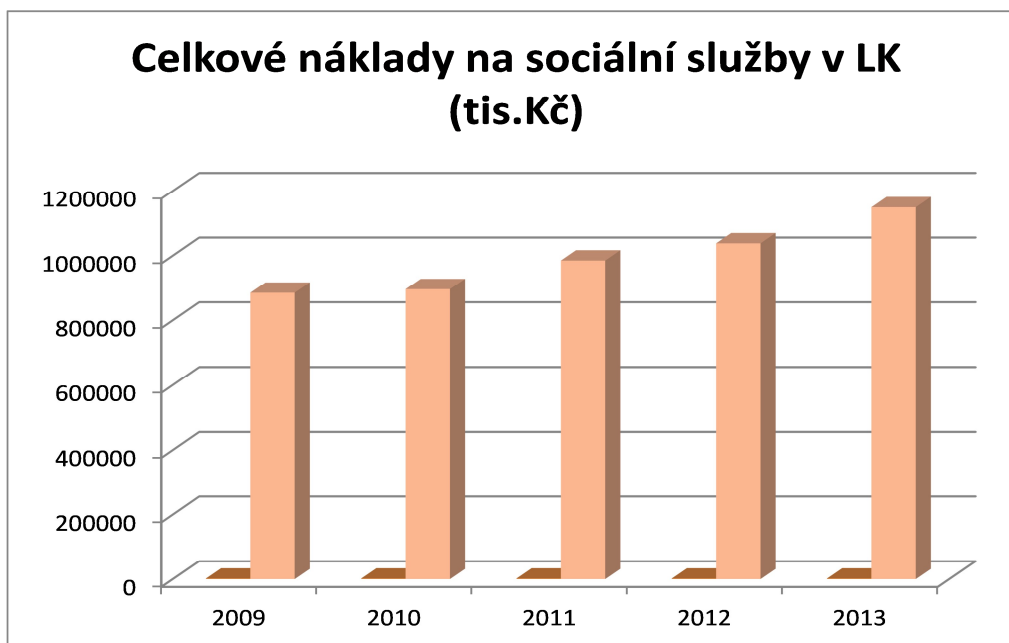
**Počet osob pobírajících příspěvek na péči a vyplacený příspěvek na péči
stav k 31.12.**

Územní obvod ORP	Rok 2007			Rok 2010			Rok 2012	Rok 2013
	počet osob	vyplaceno (tis.Kč)	průměr na osobu tis.Kč / měsíc	počet osob	vyplaceno (tis.Kč)	průměr na osobu tis.Kč / měsíc	počet osob	počet osob
Česká Lípa	1675	96 560	4,804	1620	95 846	4,93	1695	1891
Frýdlant	792	46 655	4,909	823	51 893	5,254	766	852
Jablonec nad Nisou	2061	118 346	4,785	2154	131 097	5,072	2056	2208
Jilemnice	643	40 682	5,272	786	59 429	6,301	764	871
Liberec	3474	171 777	4,121	4007	247 884	5,155	3418	4117
Nový Bor	729	41 201	4,71	725	43 297	4,977	741	791
Semily	681	35 675	4,366	723	44 253	5,101	753	805
Tanvald	566	35 493	5,226	717	50 024	5,814	651	712
Turnov	904	47 367	4,366	1143	77 725	5,667	1062	1088
Železný Brod	367	22 690	5,152	418	26 654	5,314	443	482
Liberecký kraj	11892	656 446	4,6	13116	828 102	5,261	12349	13817

Zdroje: Krajský úřad Libereckého kraje, KP, obecní úřady ORP (do roku 2011), Úřad práce ČR (pozn.: údaje za rok 2013 – počet osob k 4.11.2013)

Základní ekonomické ukazatele

Následující graf dokumentuje stoupající trend v růstu celkových nákladů na zajištění sociálních služeb v Libereckém kraji v posledních 5 letech (rok 2013 je předpokládaná částka dle dostupných dat, zejména ze žádostí o dotace a z dalších dílčích podkladů, aktualizovaných v průběhu roku).

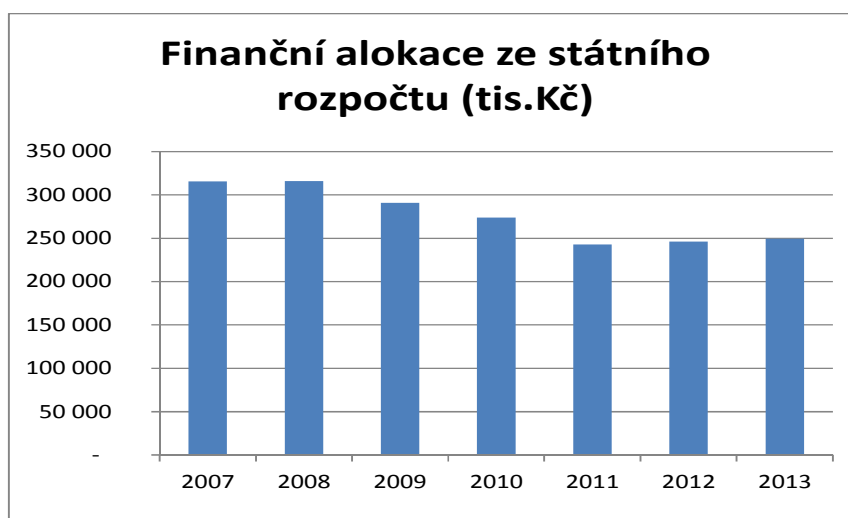
Dále uvedená tabulka a následující grafy byly zpracovány na základě ekonomických podkladů z odboru sociálních věcí KÚLK a z Datového centra sociálních služeb LK. Je z nich patrný vývoj výše finanční alokace z rozhodujících zdrojů financování sociálních služeb od roku 2007 do současnosti.

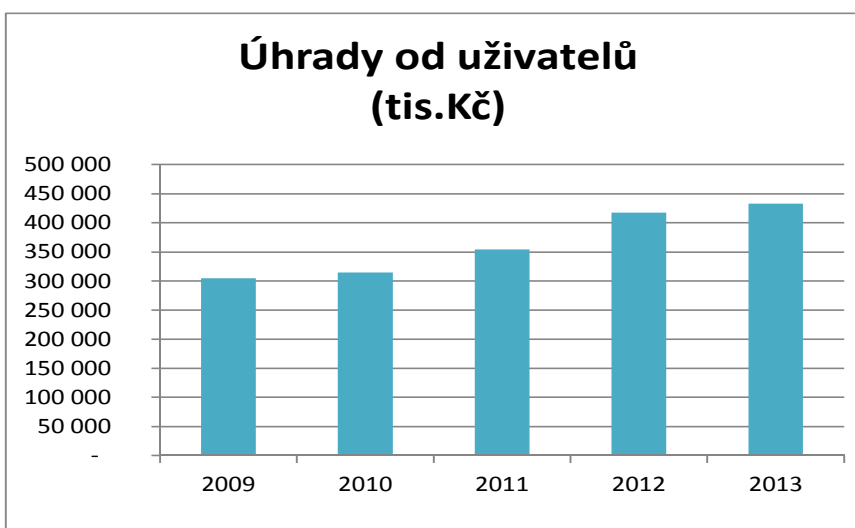
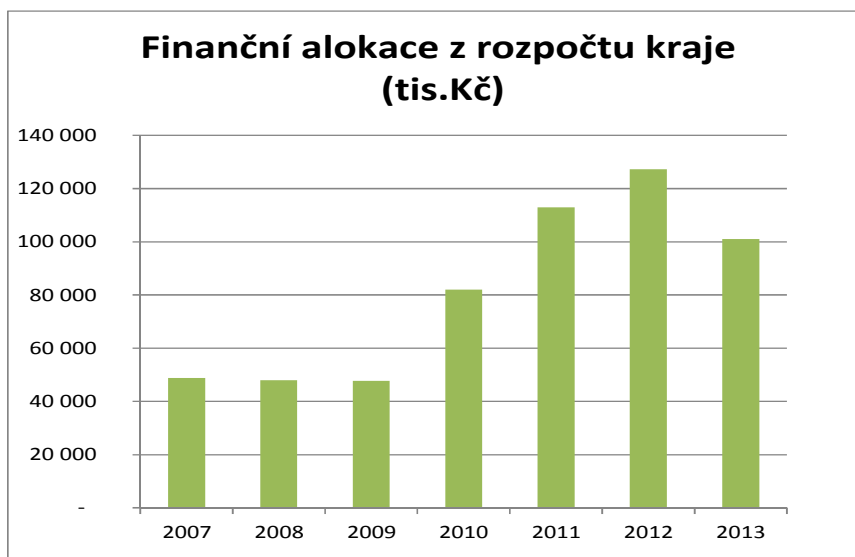
Vyplývá z nich několik zásadních faktů:

- ve sledovaném období posledních 6 let dochází ke snižování prostředků ze státního rozpočtu (zejména dotace na provoz služeb poskytovaná prostřednictvím MPSV), a to jak v absolutním vyjádření, tak v podobě výrazně se snižujícího podílu státních zdrojů na financování služeb,
- významně se naopak zvyšuje výše i podíl financování ze zdrojů Libereckého kraje, který zahrnuje jak udržení provozuschopnosti zřizovaných organizací, tak i podporu neziskových organizací prostřednictvím grantových fondů a zajištění dalších souvisejících aktivit, včetně vzdělávání a plánování,
- k mírnému navýšení dochází od roku 2009 také u příspěvku měst a obcí (ať už jako zřizovatelů služeb nebo jiné formy příspěvku),
- sledování a vyhodnocování ekonomických ukazatelů stěžují problémy se získáním relevantních dat (neaktuální údaje v registru poskytovatelů, zdlouhavé zpracování výsledků předchozího roku, problematická kontrola údajů v žádostech o dotaci, apod.).

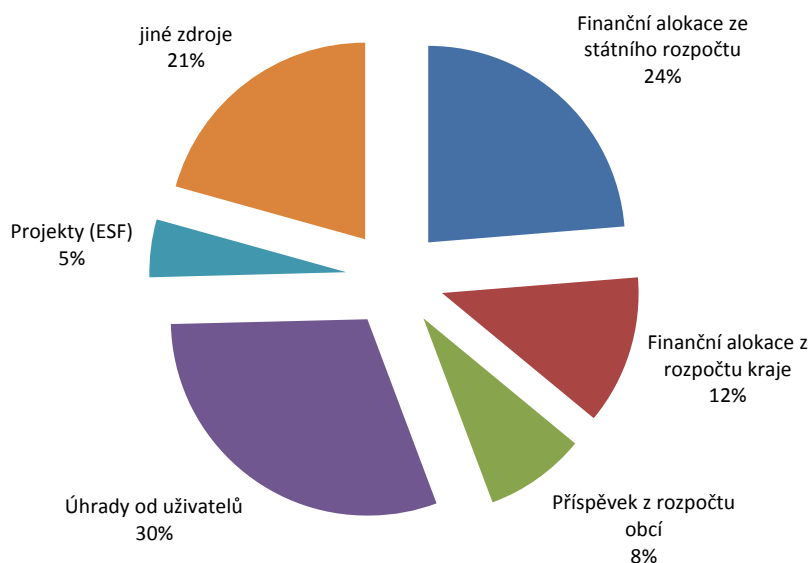
ZÁKLADNÍ ZDROJE FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB v LK 2009-2013

zdroj	2009		2010		2011		2012		předpoklad 2013	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Finanční alokace ze státního rozpočtu	290 864	32,9	273 684	30,5	242 895	24,7	246 071	23,7	249 412	21,7
Finanční alokace z rozpočtu kraje	47 754	5,4	82 015	9,1	112 944	11,5	127 371	12,3	101 087	8,8
Příspěvek z rozpočtu obcí	64 414	7,3	75 394	8,4	80 501	8,2	86 238	8,3	77 518	6,7
Úhrady od uživatelů	304 786	34,4	314 734	35,1	354 464	36	417 880	40,2	432 997	37,7
Projekty (ESF)	1 539	0,2	58 770	6,6	70 828	7,2	49 072	4,7	4 253	0,4
jiné zdroje	176 045	19,9	92 002	10,3	123 560	12,5	111 648	10,8	284 166	24,7
CELKEM	885 402	100	896 599	100	985 192	100	1 038 280	100	1 149 433	100

Podíl zdrojů financování sociálních služeb v roce 2012

A.4.2 Přehled poskytovatelů sociálních služeb a zařízení v LK

Kompletní přehled všech služeb a poskytovatelů včetně základních informací o jejich činnosti je uveden v průběžně aktualizované podobě Datového centra sociálních služeb Libereckého kraje.

A.5 Analytické závěry

A.5.1 SWOT analýza stavu sociálních služeb v Libereckém kraji

Na základě vyhodnocení všech relevantních dat a informací, s přihlédnutím ke změnám oproti stavu v roce 2008 (kdy byla zpracována první SWOT analýza v rámci procesu střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb v LK) byly formulovány následující výroky SWOT analýzy stavu sociálních služeb v Libereckém kraji.

S	Silné stránky
S1	Existence a funkčnost současné sítě sociálních služeb v Libereckém kraji
S2	Vzájemně provázaný systém krajského plánování sociálních služeb s plánováním na místní úrovni
S3	Zavedené standardy kvality sociálních služeb
S4	Spolupráce poskytovatelů, zadavatelů a uživatelů služeb v rámci komunitního plánování
S5	Vyhovující odborná úroveň personálu sociálních služeb
S6	Zlepšená informovanost veřejnosti o nabídce sociálních služeb
S7	Zavedený systém spolufinancování protidrogových služeb (stát, kraj, obce)
S8	Provázanost SPRSS LK s ostatními rozvojovými dokumenty kraje
S9	Zavedený systém certifikace odborné způsobilosti sociálních služeb pro uživatele drog
S10	Fungující Protidrogová komise Rady LK jako platforma meziresortní spolupráce

W	Slabé stránky
W1	Trvalé podfinancování sociálních služeb (týká se všech zdrojů)
W2	Snižování podílu státní dotace na financování sociálních služeb
W3	Nerovnoměrná dostupnost některých druhů sociálních služeb na území kraje, zejména v odlehlých lokalitách
W4	Nedostatečná meziresortní spolupráce ovlivňující poskytování služeb
W5	Neprojojenost systému zdravotnických a sociálních služeb
W6	Nedostatečná kontrola využívání příspěvku na péči, jeho využívání pro jiné účely než sociální služby
W7	Nedostatečně rozvinuté komunitní a alternativní formy sociální péče
W8	Problematická ekonomická efektivita některých druhů služeb
W9	Nedostatečný systém péče o chronicky duševně nemocné
W10	Nevyrovnané podmínky provozování a financování sociálních služeb různých zřizovatelů a právních forem
W11	Nedostatečná kapacita lůžek pro osoby vyžadující zvláštní režim
W12	Nedostatečná kapacita v denních stacionářích
W13	Chybějící systém spolufinancování sociálních služeb zejména z obcí I. a II. typu

W14	Nedostatečný systém péče o rizikovou mládež
W15	Chybějící analýzy a strategie pro vybrané cílové skupiny i druhy služeb

O	Příležitosti
O1	Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů
O2	Cílená podpora vzájemné návaznosti sociálních i dalších služeb
O3	Udržení a podpora vzájemné spolupráce všech aktérů sociálních služeb
O4	Posilování meziresortní spolupráce, zejména na krajské a místní úrovni
O5	Implementace parametrů základní sítě sociálních služeb v LK a klíče financování jako základ ekonomické stability služeb
O6	Zavedení systému sledování efektivity využívání finančních prostředků z veřejných zdrojů
O7	Rozšiřování a prohlubování veřejně dostupných informací o sociálních službách
O8	Dopracování a aktualizace rozvojových plánů služeb, včetně jejich kompatibility s komunitními plány měst a obcí
O9	Dokončení a implementace koncepce řešení problematiky národnostních menšin a vyloučených lokalit
O10	Podpora komunitní práce s příslušníky národnostních menšin a osobami ohroženými sociálním vyloučením
O11	Působení Komise pro národnostní menšiny a sociální začleňování
O12	Podpora zavádění aktivních nástrojů prorodinné politiky
O13	Podpora pečujících osob posilování systému sdílené péče
O14	Využívání dalších dotačních zdrojů včetně ESF
O15	Udržování dobré odborné úrovně poskytovatelů sociálních služeb
O16	Vzájemná výměna zkušeností a benchmarking poskytovatelů sociálních služeb
O17	Aplikace jednotných kritérií pro sledování rozvoje sociálních služeb v LK
O18	Nové nastavení systému sociální práce na obcích v přenesené působnosti
O19	Zvyšování kvality sociálních služeb – získání značky kvality v sociálních službách

T	Hrozby
T1	Růst provozních nákladů nezbytných k poskytování sociálních služeb
T2	Chybějící systém víceletého financování sociálních služeb
T3	Nejistota spojená s očekáváním změn systému financování sociálních služeb a legislativními změnami
T4	Rostoucí počet osob ohrožených sociálním vyloučením
T5	Zvyšující se počet seniorů (zhoršující se věková skladba obyvatelstva, zejména ve východní části kraje)

T6	Nedostatečné ohodnocení práce v sociálních službách a z toho plynoucí zvýšená fluktuace a demotivace kvalifikovaného personálu
T7	Neprovázaný systém kontroly poskytování sociálních služeb (kraj, úřad práce)
T8	Riziko omezení procesu plánování (zejména komunitního v obcích) po ukončení individuálního projektu IP3
T9	Nárůst počtu osob s chronickým duševním onemocněním a s kumulovanými problémy

A.5.2 Závěry a doporučení pro další části SPRSS LK

Hlavní analytické závěry, které vyplynuly z vyhodnocení nashromážděných dat a poznatků z celého území Libereckého kraje byly zpracovány do podoby SWOT analýzy stavu sociálních služeb v LK (kap. A.5.1). Výroky SWOT analýzy byly po jejich projednání hlavním podkladem pro formulaci cílů a opatření v rámci strategické části SPRSS LK 2014-2017, včetně uvedení vazeb navrhovaných rozvojových aktivit na konkrétní identifikované slabé stránky nebo hrozby a využití definovaných příležitostí.

Analytické závěry korespondují s principy aktuální sociální politiky EU i ČR, s výstupy krajských koncepčních dokumentů i komunitních plánů měst a obcí Libereckého kraje.

Ve strategické a prováděcí části SPRSS LK 2014-2017 je třeba zohlednit následující východiska a zaměřit se zejména na řešení těchto problémových okruhů:

V dlouhodobém časovém horizontu:

- podpora prevence vzniku nepříznivých situací, které vedou k potřebě využívání sociálních služeb, včetně hledání způsobů řešení s přesahem do jiných resortů,
- pokračování v optimalizaci krajské sítě sociálních služeb podle přijatých principů,
- podpora nastavení sítě sociálních služeb tak, aby byla připravena flexibilně reagovat na další očekávané změny legislativy a financování,
- aplikace evropské a národní koncepce sociální politiky, včetně jejich provázanosti s cíli a opatřeními všech strategických dokumentů kraje i obcí,
- zlepšování dostupnosti služeb,
- optimalizace využívání všech dostupných finančních zdrojů, nastavení udržitelného systému víceletého a vícezdrojového financování sociálních služeb,
- využívání finančních prostředků z EU (krajem, obcemi, poskytovateli služeb),
- posílení prestiže sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách,
- řešení problematiky sociálně vyloučených lokalit včetně prevence jejich vzniku,
- podpora prorodinné politiky jako prevence před nutností využívat sociální služby,
- omezení zneužívání sociálních služeb neoprávněnými uživateli.

Ve střednědobém časovém horizontu:

- aplikace principů a parametrů pro zařazení služeb do jednotlivých úrovní sítě (základní, rozšířená), včetně vazeb na schválený klíč financování,
- zlepšení územního pokrytí vybranými druhy služeb,
- zajištění lepší návaznosti služeb (příbuzných druhů, různých forem, v území, meziresortní spolupráce),
- udržení nastaveného systému komunitního plánování, jeho další rozšiřování a spolupráce všech aktérů v obcích, městech a regionech,
- zlepšování / udržení kvality služeb a její pravidelná kontrola,
- vyhodnocování ekonomické efektivity sociálních služeb,
- podpora odbornosti personálu, jeho vzdělávání a finančního ohodnocení,
- zajištění odpovídající datové a informační podpory pro sledování a plánování sociálních služeb,
- zpracování chybějících analýz a strategií pro vybrané cílové skupiny i druhy služeb,
- zohlednění růstu počtu osob ohrožených sociálním vyloučením, stárnutím, chudobou a nezaměstnaností, posilování systému sdílené péče (tzn. spolupráce mezi neformálně pečujícími a profesionálními poskytovateli),
- nastavení systému sociální práce na obcích v přenesené působnosti,
- zlepšená informovanost a osvěta veřejnosti.

B. STRATEGICKÁ ČÁST

Strategická část SPRSS obsahuje nejdůležitější a klíčové návrhy na zajištění sociálních služeb pro potřebné cílové skupiny a to v návrhovém období plánu i v delším časovém výhledu. Kapitoly zařazené do strategické části proto jsou logicky řazeny od řešení dlouhodobých systémových otázek přes definování střednědobých cílů až po konkretizaci rozvojových aktivit pro jednotlivé roky návrhového období plánu.

Ve srovnání se SPRSS LK 2009-2013 se tato část objevuje v dokumentu nově, přesněji řečeno v jiné struktuře a podobě. Je to mimo jiné důsledek požadavků MPSV na strukturu a výstupy střednědobých plánů, které by měly jasně popsat „rozvojovou“ i „provozní“ oblast poskytování sociálních služeb v kraji. Informace a návrhy uvedené v této části byly v předchozím plánu součástí jeho návrhové části, v novém zpracování jsou rozděleny do strategické, prováděcí a finanční části.

Strategická část Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji pro období 2014-2017 (dále také jen SPRSS LK) vychází zejména z principů celostátní politiky v oblasti sociálních služeb, ze závěrů analytické části SPRSS LK, Akčního plánu 2011 a ze schválených komunitních plánů měst a obcí v Libereckém kraji.

Strategická část zahrnuje v souladu s odsouhlasenou metodikou dva základní časové horizonty plánu.

Dlouhodobý časový horizont ve strategické části je rozpracován v podobě:

VIZE

Strategická vize rozvoje vyjadřuje jak představy o budoucím stavu zajišťování přiměřené nabídky a účelném využívání sociálních služeb v Libereckém kraji, tak i představy o situaci v celé sociální oblasti v dlouhodobém výhledu. Vize je naformulována jako představa cílového stavu pro rok 2025 a obsahuje zobecněné vize pro celou oblast sociálních služeb i vize pro jednotlivé cílové skupiny jejich uživatelů. Dlouhodobá vize zahrnuje z územního hlediska celý Liberecký kraj. Cílový rok 2025 je navržen pro návrhové období tří Střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb, a to pro období 2014-2017, 2018-2021 a 2022-2025.

NÁVRHU STRUKTURÁLNÍCH ZMĚN

Strukturální změny vycházejí z celostátně přijatých priorit sociální politiky, krajem preferovaných směrů rozvoje a dalších dlouhodobě prosazovaných koncepčních úprav v oblasti zajišťování sociálních služeb (deinstitucionalizace, humanizace, standardy kvality, zvýšená efektivita, atd.). Vytyčují zásadní směry pro celé období do roku 2025 a jsou základem pro definování cílů a opatření ve střednědobém časovém horizontu (do roku 2017). Návrhy byly koordinovány také s přípravou nového Programu rozvoje Libereckého kraje, jehož časový horizont je navržen do roku 2020. Strukturální změny se týkají konkrétních cílových skupin, shluků sociálních služeb, částí území nebo průřezových oblastí, jako jsou procesy plánování, řízení nebo financování sítě sociálních služeb na území kraje.

Střednědobý časový horizont je předmětem tří dílčích kapitol:

SYSTÉMOVÁ OPATŘENÍ

Systémová opatření jsou formulována jako rozpracování dlouhodobých strukturálních změn pro návrhové období plánu (2014-2017).

STRATEGICKÉ CÍLE

V přímé vazbě na formulovanou dlouhodobou vizi a v souladu s návrhem strukturálních změn a systémových opatření byly stanoveny strategické cíle rozvoje sociálních služeb v LK do roku 2017. Vyjadřují zásadní směry rozvoje sociálních služeb v podobě jednoduše formulovaných a všeobecně přijatelných programových „hesel“. Část strategických cílů je formulována pro konkrétní cílové skupiny uživatelů, další jako průřezové pro celou sociální oblast. Při formulaci strategických cílů byly důsledně sledovány a zachovány vazby na Strategii a Program rozvoje Libereckého kraje, a to především na dílčí opatření, která se týkají sociálních služeb. Návrh strategických cílů vychází z projednaných analytických závěrů a zohledňuje střednědobé priority schválené v komunitních plánech měst, obcí a regionů.

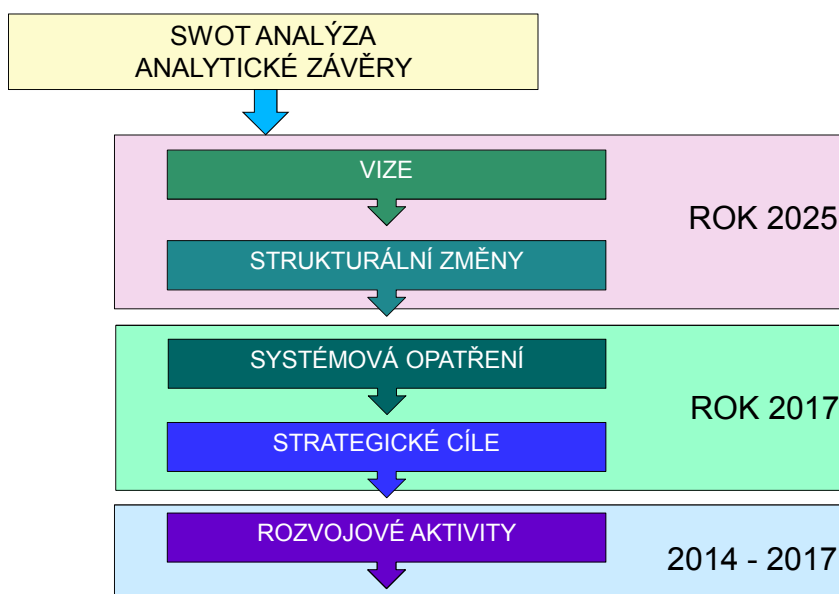
ROZVOJOVÉ AKTIVITY

Rozvojové aktivity jsou zpracovány jako soubor konkrétních realizačních kroků a činností vedoucích k naplnění stanovených strategických cílů v daném časovém horizontu. Návrh rozvojových aktivit vychází ze stanovených krajských priorit a zohledňuje rovněž konkrétní opatření definovaná v komunitních plánech a další podněty a požadavky (od poskytovatelů služeb, skupin uživatelů, apod.).

Součástí SPRSS LK 2014-2017 je přehled rozvojových aktivit (strukturovaný v návaznosti na příslušné strategické cíle) a podrobnější popis v podobě tzv. **karet aktivit**, které jsou zařazeny jako příloha dokumentu.

Celkovou strukturu (osu) zpracování Strategické části znázorňuje následující schéma:

OSA STRATEGICKÉ ČÁSTI SPRSS LK 2014-2017

B.1 Vize - rok 2025

Strategická vize rozvoje vyjadřuje jak představy o budoucím stavu zajišťování přiměřené nabídky a účelném využívání sociálních služeb v Libereckém kraji, tak i představy o situaci v celé sociální oblasti v dlouhodobém výhledu. Vize je naformulována jako představa cílového stavu pro rok 2025 a obsahuje zobecněné vize pro celou oblast sociálních služeb i vize pro jednotlivé cílové skupiny jejich uživatelů. Dlouhodobá vize zahrnuje z územního hlediska celý Liberecký kraj. Cílový rok 2025 je navržen pro návrhové období tří Střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb, a to pro období 2014-2017, 2018-2021 a 2022-2025. Výchozími body pro formulaci byly zejména závěry analytické části SPRSS LK, zpracovaných komunitních plánů obcí a dalších rozvojových dokumentů.

Liberecký kraj má dostupnou a optimální síť sociálních služeb poskytující kvalitní a efektivní pomoc a podporu rovnoměrně rozloženou po celém území kraje ve všech potřebných druzích a formách služeb. Síť je schopna reagovat na měnící se potřeby obyvatel. Veřejnost je o službách dostatečně a vhodným způsobem informována. Proces plánování sociálních služeb je plně funkční, koordinovaný na úrovni kraje i obcí a jsou do něj zapojeni všichni rozhodující aktéři.

Je maximálně podporována deinstitucionalizace a transformace sociálních služeb směrem k poskytování sociální péče v přirozeném prostředí uživatelů. Nabídka takových služeb je přiměřeně rozšířena a rovněž jsou posíleny funkce rodiny. Počet lůžek v zařízeních sociální péče odpovídá zjištěným potřebám. Integrace v komunitách je dosaženo také díky fungující mezíresortní spolupráci.

Jsou zajištěny rovné příležitosti pro všechny poskytovatele sociálních služeb. Je nastaven stabilní systém hodnocení všech poskytovatelů, zahrnující kvalitu i efektivitu poskytovaných sociálních služeb. Je nastaven optimální víceletý a vícezdrojový systém financování sociálních služeb zařazených do sítě.

B.2 Strukturální změny a systémová opatření

(dlouhodobý výhled – do roku 2025, střednědobá opatření – do roku 2017)

Strukturální změny

Strukturální změny vycházejí z celostátně přijatých priorit sociální politiky, krajem preferovaných směrů rozvoje a dalších dlouhodobě prosazovaných koncepčních úprav v oblasti zajišťování sociálních služeb (deinstitucionalizace, humanizace, standardy kvality, zvýšená efektivita, atd.). Vytyčují zásadní směry pro celé období do roku 2025 a jsou základem pro definování cílů a opatření ve střednědobém časovém horizontu (do roku 2017). Návrhy byly koordinovány také s přípravou nového Programu rozvoje Libereckého kraje, jehož časový horizont je navržen do roku 2020. Strukturální změny se týkají konkrétních cílových skupin, shluků sociálních služeb, částí území nebo průřezových oblastí, jako jsou procesy plánování, řízení nebo financování sítě sociálních služeb na území kraje.

Požadavek na zapracování kapitoly Strukturální změny a systémová opatření vyplývá z připravované metodiky MPSV pro tvorbu střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb. Zástupci Libereckého kraje se podílejí na jejím projednávání, a proto byly zásadní principy promítnuty do přípravy SPRSS LK 2014-2017 i přes to, že celostátní metodika zřejmě nebude v letošním roce dokončena.

Strukturální změny předpokládané v Libereckém kraji pro oblast sociálních služeb v období 2014-2025 jsou formulovány v podobě následujících tezí („balíčků“ hesel):

- Sociální služby by měly být poslední možností řešení tíživé situace. Pro řešení životních potřeb občanů kraje musí být základem jejich vlastní schopnosti a dovednosti, pomoc rodiny, případně běžně dostupné veřejné služby (školství, zdravotnictví, sociální práce na obcích atd.). Sociální služby jsou určeny jen pro občany v obtížné životní situaci a jen po nezbytně nutnou dobu a mají posilovat jejich sociální začleňování. Jejich cílem je klienta zabezpečit, vést ho k rozvoji samostatnosti, motivovat k činnostem, které nevedou k setrvání nebo prohlubování nepříznivé situace.
- Je potřebné podpořit všeobecná preventivní opatření, vedoucí k posílení osobní i společenské odpovědnosti občanů. V tomto směru je nutná provázanost přístupu v různých oblastech, jako jsou bezpečnost a kriminalita, zaměstnanost, zdravý životní styl, osvěta a vzdělávání, finanční gramotnost, atd.
- Poskytování sociální pomoci i služeb co nejpřirozenějšími formami a v důstojném prostředí, včetně větší podpory rodinné, komunitní a dobrovolnické pomoci a podpory sociální práce.
- Pokračování v posledních letech nastoleného trendu v poskytování sociálních služeb – dodržování standardů kvality, deinstitucionalizace, humanizace a transformace sociálních služeb.
- Systematické úpravy sítě sociálních služeb s ohledem na socioekonomický

a demografický vývoj konkrétních území (zejména stárnutí obyvatelstva, hospodářsky slabé oblasti, rostoucí nezaměstnanost a chudoba).

- Dlouhodobě udržitelný a současně pružný systém financování sociálních služeb, optimalizace využívání finančních zdrojů ve vazbě na efektivitu a kvalitu poskytovaných služeb.
- Spolupráce kraje, obcí, poskytovatelů i všech ostatních aktérů při plánování a řízení sítě sociálních služeb, včetně potřebné mezíresortní koordinace.

Systémová opatření

Systémová opatření (SO) jsou formulována jako rozpracování strategické vize a dlouhodobých strukturálních změn do stěžejních programových úkolů (priorit) pro návrhové období plánu, tzn. období let 2014-2017. Týkají se také oblastí souvisejících nebo navazujících na registrované sociální služby, jako je například prarodinná politika nebo problematika zadluženosti občanů. Tyto oblasti významně ovlivňují poskytování sociálních služeb pro obyvatele Libereckého kraje, a to zejména ve smyslu předcházení nutnosti využívat služby dotované z veřejných prostředků.

SO-01

Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením.

SO-02

Zavedení systému sledování a vyhodnocování potřebnosti sociálních služeb.

SO-03

Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítě dostupných a navazujících sociálních služeb reagujících na vývoj poptávky v souvislosti s měnícími se potřebami uživatelů.

SO-04

Podpora prarodinných vazeb a vztahů v celé oblasti sociálních i všech souvisejících služeb a na všech úrovních.

SO-05

Pokračování procesu transformace, humanizace a deinstitucionalizace pobytových služeb sociální péče. Podpora navazujících sociálních služeb s důrazem na skutečné potřeby uživatelů. Zohledněn bude i případný vznik soukromých zařízení jako poskytovatelů sociálních služeb, které mohou být zařazeny do základní sítě sociálních služeb pouze za předpokladu splnění příslušných parametrů.

SO-06

Nastavení systému práce s příslušníky národnostních a etnických menšin s dlouhodobým cílem jejich integrace do společnosti, zaměření na preventivní a terénní činnost, včetně předcházení vzniku nových vyloučených lokalit (romských i jiných).

SO-07

Komplexní řešení problému neúměrné zadluženosti občanů, podpora preventivních kroků i následných opatření.

SO-08

Podpora aktivnějšího zapojení územních samosprávných celků v oblasti sociálních služeb, vzájemné koordinace aktivit, multidisciplinárního přístupu a meziresortní spolupráce.

SO-09

Realizace opatření spojených s přechodem kompetencí z MPSV na kraje k 1.1.2015 (předpoklad známý ke dni zpracování dokumentu) a dalších změn ve financování sociálních služeb.

SO-10

Stálá podpora procesů plánování a zvyšování kvality a efektivity služeb, doplnění chybějících analýz a dílčích strategií, zlepšování informovanosti o sociálních službách.

SO-11

Koordinace poskytování sociálních služeb s rozšířeným a stabilizovaným systémem sociální práce na obcích, včetně provázanosti se systémem sociálních dávek, podpor a příspěvků.

SO-12

Zvyšování kvality života osob v nepříznivé sociální situaci přibližováním běžnému životu v přirozeném prostředí prostřednictvím dostupné sítě terénních, ambulantních služeb, podpory blízkých osob a dobrovolné činnosti.

SO-13

Optimalizace sítě sociálních služeb, které zřizuje Liberecký kraj.

B.3 Strategické cíle (střednědobé – do roku 2017)

V přímé vazbě na formulovanou dlouhodobou vizi a v souladu s návrhem strukturálních změn a systémových opatření budou stanoveny strategické cíle rozvoje sociálních služeb v LK do roku 2017. Měly by vyjádřit zásadní směry rozvoje sociálních služeb v podobě jednoduše formulovaných a všeobecně přijatelných programových „hesel“. Část strategických cílů je formulována pro konkrétní cílové skupiny uživatelů, další jako průřezové pro celou sociální oblast. Strategické cíle byly formulovány tak, aby byly důsledně sledovány a zachovány vazby na Strategii a Program rozvoje Libereckého kraje, a to především na dílčí opatření, která se týkají sociálních služeb. Návrh strategických cílů vychází z projednaných analytických závěrů a snaží se zohlednit střednědobé priority schválené v komunitních plánech měst, obcí a regionů.

Formulace strategických cílů byla provedena s ohledem na nutnou hodnotitelnost (měřitelnost) jejich naplňování, tzn. stanovení cílových hodnot příslušných hlavních ukazatelů rozvoje a případně dalších doplňkových ukazatelů.

V této fázi zpracování je navrženo 11 konkrétních strategických cílů, ke kterým je doplněn jejich popis (tzn. jednoznačný název cíle, zdůvodnění včetně vazeb na závěry SWOT analýzy, vazby na systémová opatření, vzájemné vazby strategických cílů, možné rozvojové aktivity k naplnění cíle).

PŘEHLED STRATEGICKÝCH CÍLŮ SPRSS LK 2014-2017

Strategický cíl č.1

Rozvoj ambulantních a terénních služeb pro seniory (včetně seniorů se ZP)

Strategický cíl č.2

Humanizace a transformace pobytových služeb pro osoby se zdravotním postižením a seniory

Strategický cíl č.3

Podpora integrace osob se zdravotním postižením do běžného života (terénní a ambulantní služby)

Strategický cíl č.4

Zlepšení nabídky služeb sociální prevence

Strategický cíl č.5

Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností

Strategický cíl č.6

Integrace národnostních menšin a cizinců, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit

Strategický cíl č.7

Prevence vzniku škod a snižování rizik spojených s užíváním návykových látek a s patologickým hráčstvím prostřednictvím dostupné a komplexní sítě protidrogových služeb

Strategický cíl č.8

Zavedený systém optimalizace a řízení sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce

Strategický cíl č.9

Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti

Strategický cíl č.10

Podpora poskytovatelů prostřednictvím vzdělávání personálu, metodického vedení, sledování a kontroly kvality služeb

Strategický cíl č. 11

Podpora sociálních služeb pro osoby, které nemohou žít samostatně v běžné komunitě z důvodu jejich zdravotního a duševního stavu (osoby s neurodegenerativními poruchami, s psychiatrickými poruchami, poruchami autistického spektra a s kombinovanými vadami)

POPIS STRATEGICKÝCH CÍLŮ

Strategický cíl č.1

Rozvoj ambulantních a terénních služeb pro seniory (včetně seniorů se ZP)

Komentář:

Jedná se o podporu a rozvoj služeb, které umožní seniorům žít co nejdéle v přirozeném prostředí rodiny nebo původní komunity, a to i osobám v seniorském věku, které mají nějaký zdravotní handicap.

Vazba na závěry SWOT	<p>W7 Nedostatečně rozvinuté komunitní a alternativní formy sociální péče</p> <p>W11 Nedostatečná kapacita lůžek pro osoby vyžadující zvláštní režim</p> <p>W12 Nedostatečná kapacita v denních stacionářích</p> <p>W15 Chybějící analýzy a strategie pro vybrané cílové skupiny i druhy služeb</p> <p>O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů</p> <p>O19 Zvyšování kvality sociálních služeb – získání značky kvality v sociálních službách</p> <p>T5 Zvyšující se počet seniorů (zhoršující se věková skladba obyvatelstva, zejména ve východní části kraje)</p>
Vazba na systémová opatření	<p>SO-03 Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítě dostupných a navazujících sociálních služeb</p> <p>SO-05 Pokračování procesu transformace, humanizace a deinstitucionalizace pobytových služeb sociální péče. Podpora navazujících sociálních služeb s důrazem na skutečné potřeby uživatelů. Zohledněn bude i případný vznik soukromých zařízení jako poskytovatelů sociálních služeb, které mohou být zařazeny do základní sítě sociálních služeb pouze za předpokladu splnění příslušných parametrů</p> <p>SO-12 Zvyšování kvality života osob v nepříznivé sociální situaci přibližováním běžnému životu v přirozeném prostředí prostřednictvím dostupné sítě terénních ambulantních služeb, podpory blízkých osob a dobrovolné činnosti.</p>
Vazba na další strategické cíle	<p>SC2 Humanizace a transformace pobytových služeb pro osoby se zdravotním postižením a seniory</p> <p>SC3 Podpora integrace osob se zdravotním postižením do běžného života (terénní a ambulantní služby)</p>

Strategický cíl č.2

Humanizace a transformace pobytových služeb pro osoby se zdravotním postižením a seniory

Komentář:

Cíl je zaměřen zejména na pobytové služby pro seniory a OZP. Hlavním smyslem humanizace je proměna systému péče a prostředí ve stávajících velkokapacitních službách tak, aby

naplňovaly práva a potřeby uživatelů. Hlavním smyslem transformace je změna pobytových služeb pro osoby daných cílových skupin na bydlení a podporu v běžném prostředí. V rámci procesu transformace je třeba provést rovněž změnu charakteru lůžek ve prospěch klientů, kteří potřebují zvláštní režim.

Vazba na závěry SWOT	O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů
Vazba na systémová opatření	SO-05 Pokračování procesu transformace, humanizace a deinstitucionalizace pobytových služeb sociální péče a návazné posilování kapacity terénních a ambulantních služeb. Zohledněn bude i vznik soukromých zařízení jako poskytovatelů sociálních služeb, které mohou být zařazeny do základní sítě sociálních služeb pouze za předpokladu splnění příslušných parametrů.
Vazba na další strategické cíle	SC1 Rozvoj ambulantních a terénních služeb pro seniory (včetně seniorů se ZP) SC3 Podpora integrace OZP do běžného života (terénní a ambulantní služby)

Strategický cíl č.3

Podpora integrace OZP do běžného života (terénní a ambulantní služby)

Komentář:

Smyslem cíle je podpora především takových ambulantních a terénních služeb, které usnadní osobám se ZP, a to včetně dětí a mládeže, zapojit se do života většinové populace. Jedná se však i o takové služby, které umožní členům rodiny pečujícím o osoby se ZP využít pomoc profesionálních sociálních služeb ve prospěch aktivnějšího pracovního i osobního života.

Vazba na závěry SWOT	O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů
Vazba na systémová opatření	SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením SO-02 Zavedení systému sledování a vyhodnocování potřebnosti sociálních služeb SO-05 Pokračování procesu transformace, humanizace a deinstitucionalizace pobytových služeb sociální péče a návazné posilování kapacity terénních a ambulantních služeb. Zohledněn bude i vznik soukromých zařízení jako poskytovatelů sociálních služeb, které mohou být zařazeny do základní sítě sociálních služeb pouze za předpokladu splnění příslušných parametrů. SO-12 Zvyšování kvality života osob v nepříznivé sociální situaci přibližováním běžnému životu v přirozeném prostředí prostřednictvím dostupné sítě terénních ambulantních služeb, podpory blízkých osob a dobrovolné činnosti.
Vazba na další strategické cíle	SC1 Rozvoj ambulantních a terénních služeb pro seniory (včetně seniorů se ZP) SC4 Zlepšení nabídky služeb sociální prevence SC5 Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností.

Strategický cíl č.4

Zlepšení nabídky služeb sociální prevence

Komentář:

Pozornost se zaměří na služby, které budou pomáhat řešit složité sociální situace v rodinách, budou předcházet vzniku dlouhodobého bezdomovectví a sociálnímu vyloučení. Díky fungujícím službám sociální prevence bude minimalizován předpoklad využívání ústavní péče nebo nákladnějších druhů služeb, včetně služeb jiných resortů (represivních složek, zdravotnictví apod.). Pozornost bude věnována rovněž zajištění dostupnosti služeb sociální prevence, jejich návaznosti, kvality a efektivity.

Vazba na závěry SWOT	<p>W3 Nerovnoměrná dostupnost některých druhů sociálních služeb na území kraje, zejména v odlehlých lokalitách</p> <p>W14 Nedostatečný systém péče o rizikovou mládež</p> <p>W15 Chybějící analýzy a strategie pro vybrané cílové skupiny i druhy služeb</p> <p>O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů</p> <p>T4 Rostoucí počet osob ohrožených sociálním vyloučením</p>
Vazba na systémová opatření	<p>SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením</p> <p>SO-03 Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítí dostupných a navazujících sociálních služeb reagujících na vývoj poptávky v souvislosti s měnícími se potřebami uživatelů</p> <p>SO-04 Podpora prarodinných vazeb a vztahů v celé oblasti sociálních i všech souvisejících služeb a na všech úrovních.</p> <p>SO-06 Nastavení systému práce s příslušníky národnostních a etnických menšin s dlouhodobým cílem jejich integrace do společnosti, zaměření na preventivní a terénní činnosti, včetně předcházení vzniku nových vyloučených lokalit (romských i jiných)</p> <p>SO-07 Komplexní řešení problému zadluženosti občanů, podpora preventivních kroků i následných opatření</p> <p>SO-12 Zvyšování kvality života osob v nepříznivé sociální situaci přibližováním běžnému životu v přirozeném prostředí prostřednictvím dostupné sítě terénních ambulantních služeb, podpory blízkých osob a dobrovolné činnosti.</p>
Vazba na další strategické cíle	<p>SC5 Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností</p> <p>SC6 Integrace národnostních menšin a cizinců, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit</p>

Strategický cíl č.5

Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností

Komentář:

Cílem aktivit plánovaných k realizaci v rámci tohoto cíle je vytvořit efektivně fungující síť služeb sociálního poradenství (základního a odborného) jako prevenci vzniku složitějších životních situací. Důležité je zvolit takovou variantu řešení, která zajistí jednak dobrou územní dostupnost, ale také dobrou dostupnost z pohledu různých cílových skupin uživatelů těchto služeb.

Vazba na závěry SWOT	<p>W3 Nerovnoměrná dostupnost některých druhů sociálních služeb na území kraje, zejména v odlehlých lokalitách</p> <p>O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů</p> <p>T4 Rostoucí počet osob ohrožených sociálním vyloučením</p> <p>T9 Nárůst počtu osob s kumulovanými problémy</p>
Vazba na systémová opatření	<p>SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením</p> <p>SO-03 Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítí dostupných a navazujících sociálních služeb reagujících na vývoj poptávky v souvislosti s měnícími se potřebami uživatelů</p> <p>SO-06 Nastavení systému práce s příslušníky národnostních a etnických menšin s dlouhodobým cílem jejich integrace do společnosti, zaměření na preventivní a terénní činnosti, včetně předcházení vzniku nových vyloučených lokalit (romských i jiných)</p> <p>SO-07 Komplexní řešení problému zadluženosti občanů, podpora preventivních kroků i následných opatření</p> <p>SO-12 Zvyšování kvality života osob v nepříznivé sociální situaci přibližováním běžnému životu v přirozeném prostředí prostřednictvím dostupné sítě terénních ambulantních služeb, podpory blízkých osob a dobrovolné činnosti.</p>
Vazba na další strategické cíle	<p>SC6 Integrace národnostních menšin a cizinců, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit</p> <p>SC7 Prevence vzniku škod a snižování rizik spojených s užíváním návykových látek a s patologickým hráčstvím prostřednictvím dostupné a komplexní sítě protidrogových služeb.</p>

Strategický cíl č.6

Integrace národnostních menšin a cizinců, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit

Komentář:

Podpora bude zaměřena zejména na rozvoj terénní práce přímo v určených a nejvíce ohrožených lokalitách. Důležitá je provazba s činností funkčních nízkoprahových center a poradenských míst.

Vazba na závěry SWOT	<p>W7 Nedostatečně rozvinuté komunitní a alternativní formy sociální péče</p> <p>O3 Udržení a podpora vzájemné návaznosti sociálních i dalších služeb</p> <p>O9 Dokončení a implementace koncepce řešení problematiky národnostních menšin a vyloučených lokalit</p> <p>O10 Podpora komunitní práce s příslušníky národnostních menšin a osobami ohroženými sociálním vyloučením s důrazem na prevenci</p> <p>O11 Působení Komise pro národnostní menšiny a sociální začleňování</p> <p>O18 Nové nastavení systému sociální práce na obcích v přenesené působnosti</p> <p>T4 Rostoucí počet osob ohrožených sociálním vyloučením</p>
Vazba na systémová opatření	<p>SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením</p> <p>SO-06 Nastavení systému práce s příslušníky národnostních a etnických menšin s dlouhodobým cílem jejich integrace do společnosti, zaměření na preventivní a terénní činnosti, včetně předcházení vzniku nových vyloučených lokalit (romských i jiných)</p>
Vazba na další strategické cíle	<p>SC4 Zlepšení nabídky služeb sociální prevence</p> <p>SC5 Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností</p>

Strategický cíl č.7

Prevence vzniku škod a snižování rizik spojených s užíváním návykových látek a s patologickým hráčstvím prostřednictvím dostupné a komplexní sítě protidrogových služeb

Komentář:

Důležitým úkolem je zajištění dostupné a provázané sítě služeb rovnoměrně v celém LK. Žádoucí je zvýšení dostupnosti terénních programů, ambulantní léčby pro osoby užívající návykové látky a patologické hráče. To se neobejde bez aktivního zapojení obcí do protidrogové politiky a bez meziresortní spolupráce.

Vazba na závěry SWOT	<p>W3 Nerovnoměrná dostupnost některých druhů sociálních služeb na území kraje, zejména v odlehlých lokalitách</p> <p>W4 Nedostatečná meziresortní spolupráce ovlivňující poskytování služeb</p> <p>W7 Nedostatečně rozvinuté komunitní a alternativní formy sociální práce</p> <p>W10 Nevyrovnané podmínky provozování a financování sociálních služeb různých zřizovatelů a právních forem</p> <p>O10 Podpora komunitní práce s příslušníky národnostních menšin a osobami ohroženými sociálním vyloučením</p> <p>T4 Rostoucí počet osob ohrožených sociálním vyloučením</p>
Vazba na systémová opatření	<p>SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením</p> <p>SO-02 Zavedený systém sledování a vyhodnocování potřebnosti sociálních služeb</p> <p>SO-03 Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítí dostupných a navazujících sociálních služeb reagujících na vývoj poptávky v souvislosti s měnícími se potřebami uživatelů</p> <p>SO-07 Komplexní řešení problému neúměrné zadluženosti občanů, podpora preventivních kroků i následných opatření</p> <p>SO-08 Podpora aktivnějšího zapojení územních samosprávných celků v oblasti sociálních služeb, vzájemné koordinace aktivit, multidisciplinárního přístupu a meziresortní spolupráce</p> <p>SO-09 Realizace opatření spojených s přechodem kompetencí z MPSV na kraje k 1.1.2015 (předpoklad známý ke dni zpracování dokumentu) a dalších změn ve financování sociálních služeb</p> <p>SO-10 Stálá podpora procesů plánování a zvyšování kvality a efektivity služeb, doplnění chybějících analýz a dílčích strategií, zlepšování informovanosti o sociálních službách</p>
Vazba na další strategické cíle	<p>SC4 Zlepšení nabídky služeb sociální prevence</p> <p>SC5 Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností</p> <p>SC6 Integrace národnostních menšin a cizinců, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit</p>

	<p>SC8 Zavedený systém optimalizace a řízení sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce</p> <p>SC9 Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti</p> <p>SC10 Podpora poskytovatelů prostřednictvím vzdělávání personálu, metodického vedení, sledování a kontroly kvality služeb.</p>
--	--

Strategický cíl č.8

Zavedený systém optimalizace a řízení sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce

Komentář:

Tento cíl je spojen se zavedením sítě sociálních služeb, která bude odpovídat zjištěným požadavkům. Pozornost musí být zaměřena na vyšší míru zapojení obcí a vzájemnou spolupráci mezi subjekty nejen v rámci sociálních služeb, ale i z jiných resortů.

Vazba na závěry SWOT	<p>W2 Snižování podílu státní dotace na financování sociálních služeb</p> <p>W4 Nedostatečná meziresortní spolupráce ovlivňující poskytování služeb</p> <p>W5 Nepropojenost systému zdravotnických a sociálních služeb</p> <p>W10 Nevyrované podmínky provozování a financování sociálních služeb různých zřizovatelů a právních forem</p> <p>W13 Chybějící systém spolufinancování sociálních služeb z obcí I. a II. typu</p> <p>O2 Cílená podpora vzájemné spolupráce všech aktérů sociálních služeb</p> <p>O3 Udržení a podpora vzájemné spolupráce všech aktérů sociálních služeb</p> <p>O4 Posilování meziresortní spolupráce zejména na krajské úrovni</p> <p>O5 Implementace parametrů základní sítě sociálních služeb v LK a klíče financování jako základ ekonomické stability služeb</p> <p>O17 Aplikace jednotných kritérií pro sledování rozvoje sociálních služeb v LK</p>
Vazba na systémová opatření	<p>SO-02 Zavedení systému sledování a vyhodnocování potřebnosti sociálních služeb</p> <p>SO-08 Podpora aktivnějšího zapojení územních samosprávných celků v oblasti sociálních služeb, vzájemná koordinace aktivit, multidisciplinárního přístupu a meziresortní spolupráce</p> <p>SO-13 Optimalizace sítě služeb, které zřizuje Liberecký kraj</p>
Vazba na další strategické cíle	<p>SC9 Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti</p>

Strategický cíl č.9

Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti

Komentář:

Tento cíl je spojen se zavedením sítě sociálních služeb, která bude odpovídat zjištěným požadavkům. Dále je zde zahrnuto nastavení udržitelného systému financování sítě sociálních služeb dle jasných a jednoznačných pravidel. Nedílnou součástí je však dlouhodobě funkční systém plánování rozvoje sociálních služeb, a to jak na krajské, tak na místní úrovni a poskytování metodické a odborné pomoci ze strany kraje vůči obcím, ale i vůči poskytovatelům.

Vazba na závěry SWOT	<p>W1 Trvalé podfinancování sociálních služeb (týká se všech zdrojů)</p> <p>W2 Snižování podílu státní dotace na financování sociálních služeb</p> <p>W6 Využívání příspěvku na péči pro jiné účely</p> <p>W8 Problematická ekonomická efektivita některých druhů služeb</p> <p>W10 Nevyrovnané podmínky provozování a financování sociálních služeb různých zřizovatelů a právních forem</p> <p>W13 Chybějící systém spolufinancování sociálních služeb z obcí I. a II. typu</p> <p>O5 Implementace parametrů základní sítě sociálních služeb v LK a klíče financování jako základ ekonomické stability služeb</p> <p>O6 Zavedení systému sledování efektivity využívání finančních prostředků z veřejných zdrojů</p> <p>O8 Dopracování a aktualizace rozvojových plánů služeb, včetně jejich kompatibility s komunitními plány měst a obcí</p> <p>O17 Aplikace jednotných kritérií pro sledování rozvoje sociálních služeb v LK</p> <p>T1 Růst provozních nákladů na poskytování sociálních služeb</p> <p>T2 Chybějící systém víceletého financování sociálních služeb</p> <p>T3 Nejistota spojená s očekáváním změn v systému financování a legislativními změnami</p> <p>T8 Riziko omezení procesu plánování (zejména komunitního v obcích) po ukončení individuálního projektu IP3</p>
Vazba na systémová opatření	<p>SO-08 Podpora aktivnějšího zapojení územních samosprávných celků v oblasti sociálních služeb, vzájemné koordinace aktivit, multidisciplinárního přístupu a meziresortní spolupráce</p> <p>SO-09 Realizace opatření spojených s přechodem kompetencí k 1.1.2015(předpoklad známý ke dni zpracování dokumentu)a dalších změn ve financování sociálních služeb</p> <p>SO-10 Stálá podpora procesů plánování a zvyšování kvality a efektivity služeb, doplnění chybějících analýz a dílčích strategií, zlepšování informovanosti o sociálních službách</p>
Vazba na další strategické cíle	<p>SC8 Zavedený systém optimalizace a řízení sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce</p>

Strategický cíl č.10

Podpora poskytovatelů prostřednictvím vzdělávání personálu, metodického vedení, sledování a kontroly kvality služeb

Komentář:

Snahou je docílit co nejvyšší kvality služeb především díky zvyšování kvalifikovanosti personálu, a to jak v sociální oblasti, tak i v oblasti plánování rozvoje a kvality poskytovaných služeb.

Vazba na závěry SWOT	O15 Udržování dobré úrovně poskytovatelů sociálních služeb O16 Vzájemná výměna zkušeností a benchmarking poskytovatelů sociálních služeb O19 Zvyšování kvality sociálních služeb získání značky kvality v sociálních službách T6 Nedostatečné ohodnocení práce v sociálních službách a z toho plynoucí zvýšená fluktuace a demotivace kvalifikovaného personálu
Vazba na systémová opatření	SO-08 Podpora aktivnějšího zapojení územních samosprávných celků v oblasti sociálních služeb, vzájemné koordinace aktivit, multidisciplinárního přístupu a meziresortní spolupráce SO10 Stálá podpora procesů plánování a zvyšování kvality a efektivity služeb, doplnění chybějících analýz a dílčích strategií, zlepšování informovanosti o sociálních službách
Vazba na další strategické cíle	SC9 Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti

Strategický cíl č.11

Podpora sociální služeb pro osoby, které nemohou žít samostatně v běžné komunitě z důvodu jejich zdravotního a duševního stavu (osoby s neurodegenerativními poruchami, poruchami autistického spektra a s kombinovanými vadami)

Komentář:

Snahou je vytvořit kapacity lůžek a zajistit tak dostupnost pobytových sociálních služeb pro osoby, které nemohou žít samostatně v běžné komunitě z důvodu jejich zdravotního a duševního stavu (osoby s neurodegenerativními poruchami, poruchami autistického spektra a s kombinovanými vadami). Vytvořit takovou nabídku sociálních služeb, kterou by mohla tato cílová skupina využít při řešení své nepříznivé zdravotní a sociální situace.

Vazba na závěry SWOT	O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů
Vazba na systémová opatření	SO-02 Zavedení systému sledování a vyhodnocování potřebnosti sociálních služeb SO-03 Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítí dostupných a navazujících sociálních služeb reagujících na vývoj poptávky v souvislosti s měnícími se potřebami uživatelů
Vazba na další strategické cíle	není

B.4 Rozvojové aktivity (pro období 2014 - 2017)

Obsahem této kapitoly Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji je soubor konkrétních realizačních kroků a opatření vedoucích k naplnění stanovených cílů uvedených v kapitole B.3. V předchozím období se vyvíjel přístup ke zpracování rozvojových aktivit. Byl ovlivněn zejména závěry vzešlými z projednávání v území. Vliv na podobu rozvojových aktivit zařazených v posledním plánu měl také proces monitoringu, na jehož základě proběhla jejich poslední aktualizace.

Při zpracování následujícího přehledu rozvojových aktivit byly zohledněny závěry monitoringu realizovaného v období ledna až dubna 2013. Na vyhodnocení plnění aktivit se spolu se zpracovatelem monitoringu podíleli zejména garanti aktivit, ale i další osoby zainteresované na problematice obsažené v dílčích aktivitách. Dalším východiskem pro návrh aktivit pro období 2014 – 2017 byly další podklady získané od pracovníků odboru sociálních věcí KÚ LK. Mezi nejdůležitější patřily zejména projednané a schválené komunitní plány měst, obcí a mikroregionů LK a akční plány. Nedílnou součástí při zpracování aktivit byly rovněž výstupy a závěry další aktivit individuálního projektu IP3. Jedná se např. o závěry dílčích analýz zaměřených na zmapování potřebnosti vybraných cílových skupin, závěry analýzy finančních zdrojů pro financování sociálních služeb atd.

Na základě monitoringu v roce 2014 a potřeby zjištěné ve spolupráci s Krajskou koordinační strukturou pro plánování sociálních služeb dochází k aktualizaci karet rozvojových aktivit a k doplnění strategických cílů.

PŘEHLED ROZVOJOVÝCH AKTIVIT SPRSS LK 2014-2017

Strategický cíl č. 1 Rozvoj ambulantních a terénních služeb pro seniory (včetně seniorů se ZP)- rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A01-01	Podpora a rozvoj odlehčovacích služeb
A01-02	Podpora terénních pečovatelských a asistenčních služeb
A01-03	Další šetření / strategie navazující na Analýzu skutečné potřebnosti služeb pro cílovou skupinu seniorů
A01-04	Transformace terénních služeb
A01-05	Podpora denních stacionářů (zejména potvrzení potřebnosti)
A01-06	Návrh a vytvoření systému tísňové péče ve spolupráci obcí, kraje a poskytovatelů

Strategický cíl č. 2 Humanizace a transformace pobytových služeb pro osoby se zdravotním postižením a seniory- rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A02-01	Transformace – Domov pro osoby se zdravotním postižením Mařenice, příspěvková organizace
A02-02	Transformace – Domov Sluneční dvůr Jestřebí, příspěvková organizace

- A02-03 Transformace - Domov a Centrum denních služeb Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace
- A02-04 Transformace - Domov Raspenava, příspěvková organizace
- A02-05 Transformace - Domov a Centrum aktivity, příspěvková organizace
- A02-06 Transformace - APOSS Liberec, příspěvková organizace
- A02-07 Transformace - Jedličkův ústav, příspěvková organizace
- A02-08 Transformace - Služby sociální péče TEREZA, příspěvková organizace
- A02-09 Transformace – Denní a pobytové služby, příspěvková organizace

Strategický cíl č. 3 Podpora integrace OZP do běžného života (terénní a ambulantní služby) - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

- A03-01 Podpora přechodu uživatelů z pobytových služeb do alternativních forem bydlení – zpracování plánu a jeho realizace
- A03-02 Podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením
- A03-03 Podpora služeb pro chronicky duševně nemocné včetně zmapování skutečné poptávky a v případě potřeby rozšíření návazných služeb
- A03-04 Podpora spolupráce sociálních a zdravotních zařízení, v jejichž péči je osoba chronicky duševně nemocná
- A03-05 Podpora osob s poruchami autistického spektra a pečujících osob prostřednictvím terénních a ambulantních služeb
- A03-06 Podpora osob s poruchami autistického spektra - Adresář služeb pro osoby s poruchou autistického spektra, mezirezortní spolupráce

Strategický cíl č. 4 Zlepšení nabídky služeb sociální prevence - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

- A04-01 Podpora vzniku a rozvoje ambulantních, terénních a popř. i pobytových sociálních služeb zaměřených na sanaci rodiny jako prevence umístění dětí do ústavní péče
- A04-02 Podpora vzniku a rozvoje ambulantních, terénních a případně i pobytových sociálních služeb zaměřených na zabránění vzniku sociálního vyloučení u osob opouštějících náhradní rodinnou péči, odcházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí, opouštějících ústavní a ochrannou výchovu z důvodu dosažení zletilosti (ve věku 18-26 let) a za účelem zajištění jejich integrace do komunity a podpora návazného bydlení
- A04-03 Rozvoj ambulantních a terénních služeb zaměřených na prevenci ztráty bydlení u osob ohrožených bezdomovectvím
- A04-04 Rozvoj ambulantních a terénních služeb zaměřených na vyhledávání osob žijících v naprostém sociálním vyloučení a zajištění dostupnosti služeb (jejich napojení na záchrannou sociální síť)
- A04-05 Optimalizace sítě nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM)

na základě skutečné potřeby prokázané v KP a za předpokladu dohodnuté spolupráce obce a kraje.

Strategický cíl č. 5 Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

- A05-01 Podpora a zkvalitňování služeb odborného sociálního poradenství na základě vyhodnocených analýz a zlepšení dostupnosti ve vybraných oblastech LK
- A05-02 Optimalizace sítě občanských poraden a jejich zaměření (mj. dluhové poradenství, poradny pro oběti trestných činů, apod.)

Strategický cíl č. 6 Integrace národnostních menšin a cizinců, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

- A06-01 Podpora a efektivní nastavení terénní práce v ohrožených a ve vyloučených lokalitách (romských i jiných)
- A06-02 Podpora a efektivní nastavení sítě nízkoprahových zařízení pro děti a mládež v ohrožených a vyloučených lokalitách na základě prokázané potřeby jednotlivých obcí
- A06-03 Podpora a efektivní nastavení sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v Libereckém kraji, zvláště v ohrožených a ve vyloučených lokalitách (romských i jiných)
- A06-04 Uzavření memoranda o spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování
- A06-05 Zpracování Strategie sociálního začleňování na období 2016 – 2020
- A06-06 Rozšíření systému „Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám“ (KPSVL)

Strategický cíl č. 7 Prevence vzniku škod a snižování rizik spojených s užíváním návykových látek a s patologickým hráčstvím prostřednictvím dostupné a komplexní sítě protidrogových služeb - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

- A07-01a Zvýšení dostupnosti terénních programů pro uživatele návykových látek v Libereckém kraji
- A07-01b Zvýšení dostupnosti ambulantní léčby pro uživatele návykových látek a patologické hráče v Libereckém kraji
- A07-02 Zvýšení spolupráce subjektů zajišťujících služby následné péče
- A07-03 Realizace doporučení vyplývajících z Analýzy stavu patologického hráčství v Libereckém kraji
- A07-04 Aktivní zapojení obcí v rámci realizace financování protidrogové politiky
- A07-05 Zvýšení dostupnosti kontaktních center pro osoby závislé na návykových látkách v Libereckém kraji

Strategický cíl č. 8 Zavedený systém optimalizace a řízení sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

- A08-01 Vytvoření struktury řízení sítě sociálních služeb v LK
- A08-02 Větší míra zapojení obcí do řízení sítě služeb sociální prevence na území LK včetně podílu na jejich financování
- A08-03 Koordinace činnosti všech úřadů a institucí, které ovlivňují oblast poskytování sociálních služeb
- A08-04 Základní síť sociálních služeb – ověření navržených parametrů a případné úpravy na základě praktické aplikace

Strategický cíl č. 9 Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

- A09-01 Datové centrum sociálních služeb LK (zajištění provozu, rozšíření, servisní podpory a aktuálnosti dat)
- A09-02 Koordinace a politická podpora procesů komunitního plánování měst a obcí, včetně provázanosti se SPRSS LK
- A09-03 Odborná a metodická podpora procesů komunitního plánování ve městech a obcích
- A09-04 Informovanost o sociálních službách pro uživatele, širokou laickou i odbornou veřejnost (www, cílené kampaně a informační akce, katalog služeb ...)
- A09-05 Zavedení a využívání systému financování v návaznosti na stanovenou Základní síť sociálních služeb v LK

Strategický cíl č. 10 Podpora poskytovatelů prostřednictvím vzdělávání personálu, metodického vedení, sledování a kontroly kvality služeb - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

- A10-01 Zpracování a aktualizace rozvojových plánů sociálních služeb
- A10-02 Plánování procesu a využití výstupů kontrol poskytování sociálních služeb
- A10-03 Vzdělávání pracovníků zaměstnaných v sociálních službách
- A10-04 Zvýšení prestiže pracovníků v sociálních službách

Strategický cíl č. 11 Podpora sociálních služeb pro osoby, které nemohou žít samostatně v běžné komunitě z důvodu jejich zdravotního a duševního stavu (osoby s neurodegenerativními poruchami, s psychiatrickými poruchami, poruchami autistického spektra a s kombinovanými vadami)

- A11-01 Zmapování počtu a potřeb osob, které nemohou žít samostatně v běžné komunitě (osoby s psychiatrickou diagnózou, demencí, chronickým duševním onemocněním, poruchami autistického spektra)
- A11-02 Podpora vzniku a rozšíření nabídky pobytových sociálních služeb pro osoby, které nemohou žít samostatně v běžné komunitě z důvodu jejich zdravotního a duševního stavu (osoby s psychiatrickou diagnózou, demencí, chronickým duševním onemocněním, poruchami autistického spektra)

B.5 Karty rozvojových aktivit

Tato kapitola přímo navazuje na kapitolu B.4. Zatímco v ní je uveden základní, strukturovaný přehled rozvojových aktivit, v kartách aktivit dochází k jejich podrobnějšímu rozpracování.

Zpracovatel se ve spolupráci s garanty rozvojových aktivit a dalšími spolupracujícími osobami snažil o doplnění následujících parametrů aktivit:

- konkrétní popis,
- časové vymezení,
- finanční plnění spojené s přípravou, realizací aktivity,
- zdroj financování,
- odpovědná osoba (garant)

Konkretizace rozvojových aktivit, které vedou k naplňování strategických cílů SPRSS LK jsou rozpracovány v Akčním plánu vždy pro příslušný rok v návaznosti na výstupy z pravidelného monitorování plnění SPRSS LK.

C. PROVÁDĚCÍ ČÁST

Hlavní úlohou a smyslem prováděcí části SPRSS LK je definovat Základní síť sociálních služeb Libereckého kraje, nastavit principy a pravidla pro funkční řízení sítě sociálních služeb v Libereckém kraji pro následující 4 roky a stanovit hlavní parametry pro zařazení sociálních služeb do Základní sítě sociálních služeb Libereckého kraje (dále jen „Základní síť“).

Hlavním nástrojem prováděcí části SPRSS LK bude vždy od r. 2015 Akční plán pro příslušný rok (dále jen „Akční plán“), který bude přílohou SPRSS LK. Jeho prostřednictvím bude docházet k monitoringu a vyhodnocování SPRSS LK. Bude obsahovat konkretizaci jednotlivých rozvojových aktivit včetně jejich provázání na finance.

Další náplní Akčního plánu bude popis postupu sestavování Základní sítě, organizační zajištění, systém hodnocení sociálních služeb dle stanovených parametrů a stanovení kritérií pro zařazení do Základní sítě vždy pro příslušný rok, jmenný seznam sociálních služeb zařazených do Základní sítě, včetně vymezení jejich kapacit. Systém hodnocení bude upraven pro příslušný rok na základě praktické aplikace parametrů sítě a na základě výstupů z hodnocení sociálních služeb.

C.1 Síť sociálních služeb v Libereckém kraji

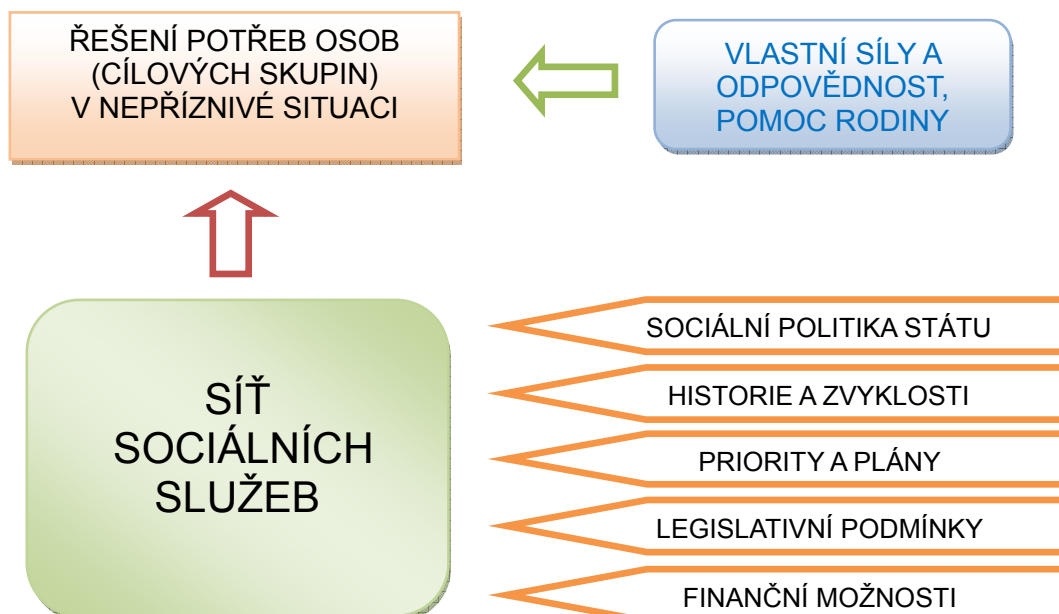
Od roku 2016 dochází k zásadní změně v procesu tvorby Základní sítě sociálních služeb Libereckého kraje pro rok 2017. Principy a definování modelu sítě jsou upraveny oproti původnímu znění na základě vyhodnocení z jejich praktické aplikace při sestavování Základní sítě pro rok 2016 a na základě zjištění nových metodických postupů v oblasti plánování a financování sociálních služeb.

Do úvahy byla vzata zjištěná potřebnost služeb (potřebnost definovaná jednotlivými obcemi s rozšířenou působností – ORP), definované priority kraje a reálné možnosti financování. Primárním cílem činností je nastavení takové sítě, která bude odpovídat potřebám a reálné situaci ve společnosti.

Principy a model sítě pro rok 2017 vychází z nových metodických postupů ze strany MPSV (Metodika síťování sociálních služeb na krajské úrovni), zejména v uvažování o celkovém pojetí základní sítě sociálních služeb. Taková síť vyjadřuje potřebnost území a samotná výsledná (jmenovitá) síť poskytovatelů je pak reálnou sítí sociálních služeb, tzn. sítí, která je ufinancovatelná v rámci disponibilních zdrojů určených pro financování sociálních služeb na území Libereckého kraje.

Návrh zásadních principů odráží vnímání sítě sociálních služeb jako jednoho z nástrojů, který pomáhá řešit nepříznivé sociální situace lidí, kteří si nemohou nebo neumí pomoci sami. Síť proto musí odpovídat potřebám a reálné situaci ve společnosti (a to jak pokud jde o její rozsah a zaměření, právní postavení služeb nebo možnosti jejich financování, tak pokud jde o míru angažovanosti státu, krajů a obcí při řešení nepříznivých sociálních situací).

Následující schéma přibližuje přístup k návrhu zásadních principů tvorby sítě:

Síť sociálních služeb v Libereckém kraji můžeme definovat jako:

Optimální síť sociálních služeb – zahrnuje všechny žádoucí kapacity sociálních služeb působící na území Libereckého kraje, zohledňující potřeby uživatelů v rámci kraje. Z veřejných zdrojů je podporována pouze Základní síť sociálních služeb s ohledem na dostupnost disponibilních zdrojů financování.

V rámci Libereckého kraje zahrnuje:

- **Základní síť sociálních služeb**

- sociální služby, které splňují parametry pro zařazení do této sítě, které jsou vyhodnoceny jako nezbytné, potřebné, dostupné, efektivní, kvalitní.
- rozvojové záměry, které jsou v započatém procesu realizace a v souladu se SPRSS LK, u nichž je předpoklad, že budou mít platnou registraci v daném roce, jsou podpořeny obcemi, pro dané území jsou potřebné a nezbytné, mají zajištěné vícezdrojové finanční krytí.

V rámci Základní sítě může kraj definovat ve spolupráci s obcemi, s poskytovateli sociálních služeb a na základě (zjištěných skutečností, statistik, výstupů z analýz), optimální kapacitu sociálních služeb pro Liberecký kraj. Tato kapacita může být financovaná v případě dostupných disponibilních zdrojů a v případě, že sociální služba splňuje parametry pro zařazení do Základní sítě nebo je poskytovatel takovéto služby zapojen do projektu krytého financemí z Evropského sociálního fondu.

- **Rozšířenou síť sociálních služeb**

- sociální služby, které jsou pro území žádoucí, ale nedosáhly na základě hodnocení parametrů požadovaného počtu bodů pro zařazení do Základní sítě sociálních služeb. Nesplňují tak parametry pro zařazení do Základní sítě.

V této síti mohou být i rozvojové záměry, které nebyly při hodnocení zařazeny do Základní sítě.

- **Ostatní** – sociální služby, které působí na území Libereckého kraje, ale nežádají o zařazení do Základní sítě sociálních služeb.

Reálná síť sociálních služeb – zahrnuje Základní síť sociálních služeb, která je ufinancovatelná v rámci disponibilních zdrojů určených pro financování sociálních služeb na území Libereckého kraje. Těmito zdroji financování jsou zejména:

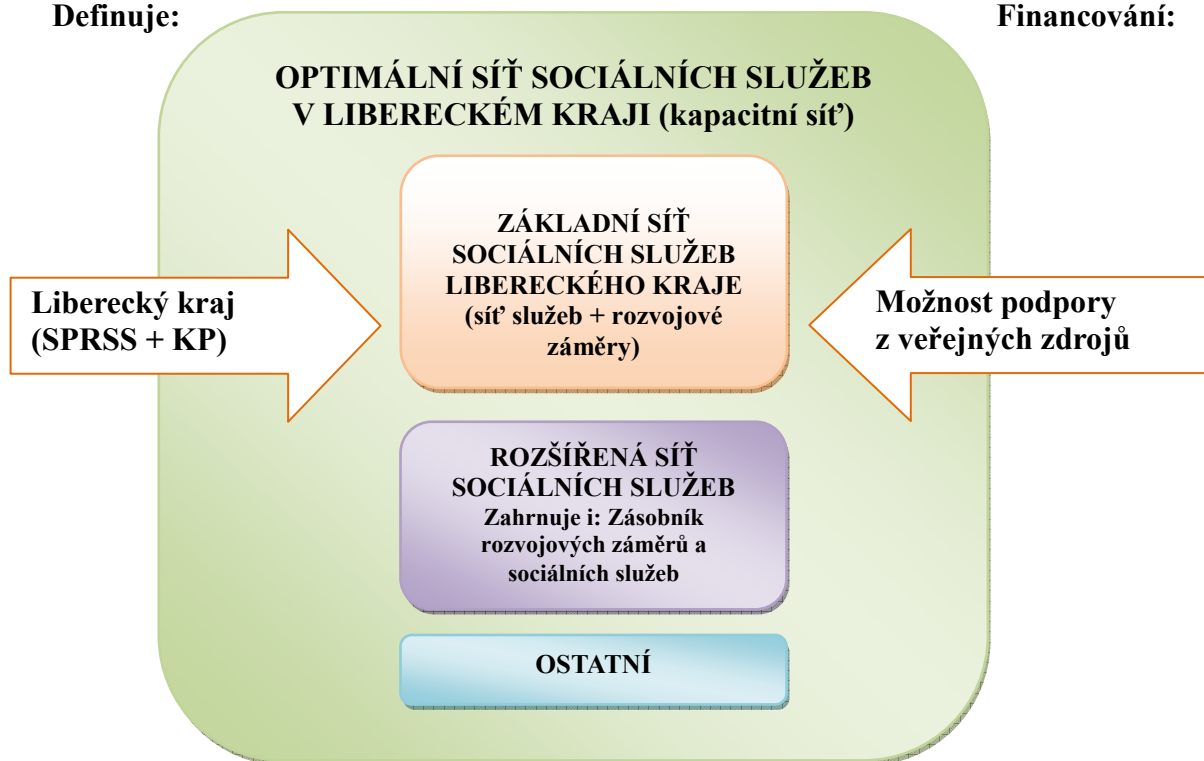
- dotace kraji poskytovaná MPSV na základě Rozhodnutí,
- vlastní prostředky z rozpočtu kraje,
- prostředky z rozpočtu obcí,

- projekty – zejména OP LZZ,
- příspěvky od ÚP,
- příspěvky od pojišťoven,
- další zdroje.

Model sítě sociálních služeb v Libereckém kraji

Definuje:

Financování:

C.2 Základní síť sociálních služeb v Libereckém kraji

Tato kapitola je rozpracována v Prováděcí části – Akčním plánu pro příslušný kalendářní rok.

C.3 Financování

Financování sociálních služeb doznává od roku 2015 zásadní změny.

K financování sociálních služeb by mělo docházet v souladu s legislativou Evropské unie, konkrétně s rozhodnutím Komise ze dne 20. 12. 2011 o použití čl. 106 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie na státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby poskytované určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu č. 2012/21/EU.

K zásadní změně dochází také u části dotačního řízení, které je od 1. 1. 2015 převedeno z ministerské úrovně na kraje, kdy kraje obdrží na základě dotačního řízení pro kraje a Hlavní město Prahu zdroje pro sociální služby, které kraje následně rozdělují v kontextu novely zákona o sociálních službách (dále také jen „ZSS“).

Úprava obsažená v §101a ZSS se týká především sociálních služeb s místní a regionální působností, tj. poskytovaných na území příslušného kraje.

Kraj o podpoře jednotlivých služeb rozhoduje v samostatné působnosti.

Účel dotace poskytované Ministerstvem práce a sociálních věcí kraji je možné na základě příslušných ustanovení zákona o sociálních službách vymezit následovně:

- dotace je **účelově určena** na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi u jednotlivých druhů sociálních služeb,
- dotace **může být** poskytnuta pouze na služby zapsané v registru poskytovatelů sociálních služeb, které jsou součástí krajské sítě sociálních služeb (jsou poskytovány v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb kraje).

Finanční část SPRSS LK je dále zaměřena právě na přerozdělování významné zdrojové složky pro financování sociálních služeb, tj. jde o finanční prostředky státního rozpočtu, které kraj obdrží od MPSV na základě Rozhodnutí pro poskytovatele sociálních služeb působících v Libereckém kraji.

Rozpracování pro konkrétní rok bude součástí Akčního plánu, který by měl být připraven a schválen vždy jako zásadní podklad pro dotační řízení.

Finanční část plánu bude spolu s výstupy Prováděcí části a Akčním plánem pro příslušný rok sloužit jako velmi důležitý a neopominutelný podklad při rozhodování o poskytnutí a výši dotace. Prováděcí část SPRSS LK společně s Akčními plány na příslušné časové období, bude zpracována tak, aby umožňovala reagovat na změny podmínek, ke kterým nepochybně bude docházet v průběhu celého návrhového období SPRSS LK.

C.4 Financování sociálních služeb v Libereckém kraji

PRINCIPY ROZDĚLOVÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ

- Finanční prostředky budou přidělovány pouze těm službám, kteří jsou součástí Základní sítě sociálních služeb Libereckého kraje.
- Příjemci dotací (poskytovatelé sociálních služeb) budou z důvodu zvýšení transparentnosti veřejných výdajů, dopředu vědět, jak kraj bude postupovat při udělování dotací. Proto budou vždy včas formulována věcná kritéria pro rozdělování finančních prostředků, včetně jasného vymezení způsobilých nákladů. Platí, že Liberecký kraj může dále upřesňovat podmínky, které stanoví stát (MPSV). Jedinou podmínkou zde je, aby požadavky kraje nebyly v rozporu s podmínkami, které stanoví stát.
- Finanční prostředky budou rozdělovány pyramidovým způsobem: Směrné číslo kraje/směrné číslo služby/dotace individuálnímu poskytovateli sociálních služeb. To znamená: K dispozici pro přidělování dotací bude mít kraj nadále své směrné číslo. Toto směrné číslo bude kraj rozdělovat mezi jednotlivé druhy sociálních služeb. Východiskem pro toto vnitřní rozdělení bude vždy podíl výdajů na určitý druh sociální služby vůči celkovému směrnému číslu kraje v předchozích letech. Tento podíl bude představovat směrné číslo sociální služby. Výše směrného čísla každé individuální sociální služby bude ze strany kraje nicméně každý rok procentuálně korigována, a to na základě věcných priorit politiky kraje a v souladu se střednědobým plánem kraje (při respektování politiky státu/MPSV).

NEPŘEHLEDNÉ (NESOUMĚŘITELNÉ) VÍCEZDROJOVÉ FINANCOVÁNÍ

Určitým nedostatkem současného rozdělování finančních prostředků z veřejných zdrojů ve prospěch poskytovatelů sociálních služeb je poměrně nepřehledné vícezdrojové financování (stát, kraj, obec, fondy EU atd.). V obecné rovině jde o problém odpovědnosti (pro jaký orgán veřejné moci je fungování určitého poskytovatele sociálních služeb důležité a proč), který se nicméně přenáší i do složitosti rozdělování finančních prostředků prostřednictvím kraje.

V praxi tak dochází k tomu, že stejně zaměřené (případně stejnou funkci plnící) poskytovatelé sociálních služeb jsou odlišně závislí na dotacích od různých veřejných orgánů.

POTŘEBA STABILITY SOUČASNÝCH POSKYTOVATELŮ SLUŽEB

K naplňování politiky Libereckého kraje v oblasti sociálních služeb dochází na bázi kontinuity v souladu se střednědobým plánem. Současně je potřeba, aby výdaje Libereckého kraje nebyly ohroženy novými požadavky na dotace, které nemůže uspokojit v rámci svých disponibilních zdrojů.

VÁHA VÝZNAMNOSTI/KAPACITY JEDNOTLIVÝCH POSKYTOVATELŮ SLUŽEB

Každý poskytovatel sociálních služeb plní určitou funkci v rámci naplňování sociální politiky Libereckého kraje, která je úměrná jeho velikosti, případně odpovídá velikosti cílové skupiny, kterou je schopen obsloužit, nebo se odvíjí od počtu intervencí, kontaktů, hovorů atd., které vykonává. Jinými slovy lze konstatovat, že různí poskytovatelé sociálních služeb mají různou významnost pro sociální politiku Libereckého kraje.

SHRNUTÍ PRINCIPŮ PRO UPLATNĚNÍ KLÍČE

- ♦ Do systému rozdělování dotací metodou klíče by měly vstupovat jen subjekty, které chce kraj podporovat = jsou součástí Základní sítě.
- ♦ Finanční podpora rozdělovaná prostřednictvím kraje se nesmí překrývat s jinými dotacemi veřejných orgánů nebo jinými příjmy poskytovatelů služeb jako jsou například příjmy od uživatelů služeb, dary apod.

C.5 Popis klíče výpočtu finanční podpory z veřejných zdrojů

Kraj bude při výpočtu dotace postupovat dle aktuální Metodiky, kterou stanoví MPSV. Při hodnocení a výpočtech však musí být zohledněny služby zvláštního zřetele Libereckého kraje tak, aby bylo zajištěno kontinuální financování jednotlivých druhů sociálních služeb dle priorit politiky kraje.

Způsob stanovení finanční podpory/dotace

Posuzování žádostí – Liberecký kraj

Pro potřeby hodnocení dotačního řízení na jednotlivé roky budou posuzována data jednotlivých služeb zařazených do Základní sítě sociálních služeb Libereckého kraje.

Podpůrným nástrojem k hodnocení sociálních služeb bude shromáždění informací z Datového centra Libereckého kraje, registru poskytovatelů sociálních služeb, z inspekcí sociálních služeb, kontrol registračních podmínek, finančních kontrol a informací z jednotlivých obcí Libereckého kraje.

Dotace bude poskytována pro financování běžných výdajů, které souvisejí s poskytováním základních činností sociálních služeb.

Míra podpory se bude řídit parametry sítě služeb v Libereckém kraji, které zohledňují potřebnost, kvalitu, dostupnost a nákladovost dané služby, dále bude posuzováno zajištění vícezdrojového financování u jednotlivých služeb.

1) **Dostupnost a potřebnost služby**

Parametry **dostupnosti a potřebnosti** musí odrážet priority jednotlivých území Libereckého kraje, zvláště půjde o potřeby uživatelů a potenciálních uživatelů služeb. Potřeby budou vždy vydefinovány jednotlivými obcemi a kraj bude o potřebnosti služeb se zástupci obcí diskutovat.

2) **Kvalita služby**

Důležitým parametrem je **kvalita** služby, proto bude kvantitativně posuzováno, jak se při poskytování sociálních služeb pracuje s uživateli služeb.

3) **Nákladovost služby**

U každé služby bude sledována **efektivita/nákladovost** dle ekonomických ukazatelů v závislosti na druhu služby a to následovně:

- Náklady na pracovníka v přímé péči, přepočtený na 1 úvazek (u všech forem poskytování),
- finanční náročnost (v Kč) na kapacitu dle příslušnosti k jednotlivému druhu služby, s ohledem na specifické podmínky poskytování sociální služby,
- meziroční nárůst/pokles nákladů (v %) na poskytování sociální služby s ohledem na změny ve službě (změny v kapacitách a personálu),
- přiměřenost a hospodárnost jednotlivých položek rozpočtu v rámci jednoho druhu sociální služby, s ohledem na rozdílnosti a specifika služby, jako je forma poskytování služby, cílová skupina, struktura uživatelů apod.,
- meziroční nárůst/pokles požadavku dotace/finanční podporu prostřednictvím LK vzhledem k výši dotace v předchozích letech a vyhodnocení dalších souvislostí jako změny v kapacitách, personálu a změny v ostatních zdrojích financování,
- vymezení neuznatelných nákladů a nákladů nesouvisejících s poskytováním základních činností sociální služby zahrnutých v rámci požadavku na dotaci.

4) Vícezdrojové financování

Zajištění **vícezdrojového financování** je jedním z předpokladů stabilnějšího postavení subjektu v jednotlivých segmentech poskytovatelů služeb. Minimální výše podílu spolufinancování nákladů služby z ostatních veřejných zdrojů bude stanovena pro příslušný rok a dle druhů služeb (tyto hodnoty budou upřesněny v Akčním plánu na příslušný rok). Ostatními veřejnými zdroji jsou: Příspěvky od ÚP, dotace z dotačních, grantových fondů obcí, dotace z dotačních, grantových fondů krajů, příspěvek od zřizovatele – obce či kraje, spolufinancování služby ze strukturálních fondů EU a další zdroje.

Finanční prostředky pro poskytovatele zařazené do Základní sítě sociálních služeb budou rozdělovány pyramidovým způsobem, tzn., že kraj bude mít k dispozici pro přerozdělování dotace tzv. směrné číslo, tj. disponibilní prostředky, které kraj bude rozdělovat mezi jednotlivé skupiny a druhy sociálních služeb.

Východiskem bude stanovení tzv. směrného čísla na druh služby – procentní podíl z celkového směrného čísla pro kraj. Výše směrného čísla každé individuální služby bude ze strany kraje korigována dle věcných priorit politiky kraje.

Základ výše finanční podpory bude stanoven jednotným nediskriminujícím způsobem (výpočtem) pro všechny poskytovatele služeb bez ohledu na jejich právní formu.

Při výpočtu dotace se vychází z obvyklých (průměrných) nákladů příslušného druhu služby na jednotku, zjištěných v rámci analýzy pro jednotlivé druhy služeb, přičemž se zohledňují (odečítají) obvyklé příjmy služby (úhrady od uživatelů, platby z veřejného zdravotního pojištění, spolufinancování služby ze zdrojů samospráv a popř. jiných zdrojů).

Optimální výše dotace bude odrážet porovnání nákladů a výnosů jednotlivých druhů sociálních služeb a **reálná výše dotace** se bude odvíjet od objemu prostředků, který bude kraji přidělen Ministerstvem práce a sociálních věcí na základě Rozhodnutí o poskytnutí dotace na podporu sociálních služeb v příslušném roce a dle věcných priorit politiky kraje.

Řízení k poskytnutí dotace na úrovni kraje bude nastaveno **v souladu se zákonem o sociálních službách a evropskou legislativou v oblasti tzv. veřejné podpory**.

Obecný mechanismus výpočtu finanční podpory/dotace

Výše dotace nesmí přesáhnout rozsah nezbytný k pokrytí čistých nákladů vynaložených při plnění závazků veřejné služby.

Čisté náklady lze počítat jako **rozdíl mezi náklady a příjmy**.

Náklady = veškeré náklady poskytovatele sociálních služeb, který vykonává pouze činnosti v rozsahu služby obecného hospodářského zájmu, nebo náklady vztahujícími se pouze na poskytování služby obecného hospodářského zájmu, pokud poskytovatel sociální služby vykonává i činnosti mimo rozsah služby obecného hospodářského zájmu, přičemž platí, že

- náklady připisované službě obecného hospodářského zájmu mohou zahrnovat veškeré přímé náklady vynaložené při poskytování služby obecného hospodářského zájmu a odpovídající podíl nákladů společných službě obecného hospodářského zájmu a jiným činnostem a
- náklady spojené s investicemi, zejména do infrastruktury, mohou být zohledněny, pokud jsou nezbytné pro poskytování služby obecného hospodářského zájmu.

Příjmy = veškeré příjmy ze služby obecného hospodářského zájmu.

Výpočet finanční podpory/dotace na sociální služby poskytované v Libereckém kraji

Pro účely stanovení výpočtu dotace jsou sociální služby rozděleny do 4 skupin, na které je aplikován stejný mechanismus výpočtu dotace.

- služby sociální prevence – ambulantní a terénní forma služby (nezahrnují se úhrady od uživatelů),
- služby sociální péče – ambulantní a terénní forma služby (v rámci této skupiny je samostatně řešena obdobným mechanismem výpočtu služba tísňová péče),
- služby sociální prevence – pobytová a ambulantní forma služby s lůžkovou kapacitou,
- služby sociální péče – pobytová forma služby.

Vzhledem k tomu, že je zachován systém vícezdrojového financování služeb a existuje různá míra podpory služeb z dalších zdrojů, je vždy nutné respektovat následující:

- vypočtená hodnota finanční podpory je stanovena jako maximální – optimální hodnota podpory služby bez ohledu na výši veřejných zdrojů,
- reálná hodnota je stanovena s ohledem na výši disponibilních zdrojů (dotace přidělená kraji od MPSV na podporu sociálních služeb v kraji) a na základě stanoveného směrného čísla na druh služby – procentní podíl z celkového směrného čísla pro kraj dle věcných priorit politiky kraje,
- reálná hodnota finanční podpory nesmí překročit výši požadavku uvedeného v žádosti poskytovatele služby o finanční podporu.

Principy přístupu Libereckého kraje k financování sítě sociálních služeb

Liberecký kraj je jedním z rozhodujících subjektů v oblasti poskytování sociálních služeb a proto je velmi důležité vymezení jeho role ve financování provozu i rozvoje služeb. To se týká jak přímého financování služeb z rozpočtu kraje, tak zejména úlohy kraje a jeho možností významně ovlivnit výši a směřování finančních prostředků z jiných zdrojů, určených pro sociální služby poskytované občanům Libereckého kraje.

Liberecký kraj (jeho orgány) by v následujícím období účinnosti SPRSS LK 2014-2017 měl pokračovat v dříve nastoleném trendu a prosazovat naplňování **základních obecných principů** při financování sociálních služeb, mezi něž patří zejména:

- Podpora služeb vycházející ze systematického procesu plánování a reagující na reálné potřeby všech cílových skupin uživatelů služeb.
- Respektování celostátní politiky a principů financování sociálních služeb.
- Koordinované vícezdrojové financování služeb.
- Transparentnost rozdělování prostředků z veřejných zdrojů.
- Rovné možnosti pro všechny poskytovatele.
- Víceleté a vícezdrojové financování.
- Využívání všech dostupných finančních zdrojů.
- Důraz na kvalitu a efektivitu poskytovaných služeb.
- Efektivní využívání příspěvku na péči a dalších forem podpory v zájmu uživatelů.

Další principy přístupu Libereckého kraje k využívání zdrojů financování sociálních služeb:

Dotace ze státního rozpočtu

- Úloha kraje by se měla od 1.1.2015 výrazně změnit. Doposud rozhoduje o přidělení dotace MPSV, kraj vydává své stanovisko k žádostem jednotlivých služeb o dotaci. Od 1.1.2015 by mělo dojít ke změně kompetencí a kraj by měl rozhodovat o přidělení dotace.
- Zásady přístupu kraje při přerozdělování by měly zahrnovat aplikaci schválených principů vytváření sítě služeb v LK, vymezení Základní sítě služeb (zařazení služeb do Základní sítě a určení potřebných kapacit) a zavedení výpočtového vzorce financování sociálních služeb v LK do praxe.

Rozpočet Libereckého kraje

- Finanční podpora sociálních služeb z rozpočtu kraje bude poskytována ve třech různých podobách, a to jako:
  - Příspěvek zřizovatele (příspěvkovým organizacím, které zřizuje LK). Krajem zřizované služby měly by tvořit kostru Základní sítě sociálních služeb v LK. Jejich rozsah a zaměření se bude přizpůsobovat reálné potřebě. Nutné je důsledné sledování efektivitu a kvality služeb, porovnávání s obdobnými službami jiných zřizovatelů a v jiných krajích, pokračování procesu

transformace a deinstitucionalizace služeb v souladu se strategickými cíli SPRSS LK 2014-2017. Mělo by dojít ke snižování závislosti těchto služeb na příspěvku zřizovatele.

- Individuální příspěvky dalším službám – podpora specifických, nezbytných a jinak nezajistitelných služeb, zřizovaných jinými subjekty.
- Dotační fondy – další forma individuálního příspěvku, přidělovaného na základě vyhodnocení veřejně vyhlášené výzvy pro konkrétní druhy sociálních služeb nebo pro služby poskytující péči specificky vymezeným cílovým skupinám uživatelů.

Obecní rozpočty

- Kraj může ovlivnit pouze okrajově. Snahou by měla být koordinace přístupu vycházející z propojených procesů plánování na krajské a obecní úrovni.
- Jednou z možností je rozšířené využití podobného solidárního systému financování, jaký je využíván v oblasti protidrogových služeb.

Projekty spolufinancované ze SF EU

- Podpora účelově zaměřených projektů na podporu provozu sociálních služeb, které jsou v souladu s přijatou strategií rozvoje sítě sociálních služeb v LK. Využití zkušeností s využíváním finančních prostředků z individuálních projektů dotovaných ze zdrojů ESF a státního rozpočtu v minulém období.

Zdroje uživatelů

- Společné a koordinované působení kraje i ostatních aktérů směrem lepšímu využívání příspěvku na péči a dalších podpor, poskytovaných občanům LK.
- Trvalá a systematická podpora prevence, snižování rizik vzniku nepříznivých sociálních situací občanů a tím pokles potřeb některých druhů služeb (zejména jejich finančně náročných forem).

Slovník pojmů a zkratek

Pojmy

Ambulantní služby	Odborná péče poskytovaná docházejícím klientům
Benchmarking	Měření a analýza procesů a výkonů organizace a hledání nejlepších řešení prostřednictvím systematického porovnávání s výkonem ostatních, jde o sdílení zkušeností a nejlepší praxe se srovnatelnými subjekty a identifikovat tak příležitosti ke zlepšení procesů a postupů ve vlastní organizaci
Humanizace	Polidštění, zlidštění
Optimalizace	Proces výběru nejlepší varianty z množství možných jevů
Pobytové služby	Služby s ubytováním
Shluk sociálních služeb	Skupina podobných sociálních služeb určených pro konkrétní cílovou skupinu (např. pečovatelské, asistenční, odlehčovací služby pro OZP)
Terénní služby	Služby poskytované v terénu, např. v místě bydliště klienta
Transformace	Přeměna, přetvoření, podstatná změna, proměna
Záchraná sociální síť	Síť služeb pro nejvíce ohroženou skupinu klientů, u kterých je velké ohrožení sociálním vyloučením

Zkratky

AP	Akční plán
CS	Cílová skupina
ČR	Česká republika
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
IP 1	Individuální projekt č. 1 „IP 1 - Služby sociální prevence v Libereckém kraji“
IP 2	Individuální projekt č. 2 „IP 2 - Podpora střednědobého plánování a rozvoje kvality sítě sociálních služeb v Libereckém kraji“
IP 3	Individuální projekt č. 3 „Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb v Libereckém kraji“
IP 5	Individuální projekt č. 5 „Podpora a rozvoj služeb v sociálně vyloučených lokalitách Libereckého kraje“
K21	Kolegium obcí II. a III. typu
KKS	Krajská koordinační struktura
KMP	Krajská metodická příručka plánování sociálních služeb v Libereckém kraji
KP	komunitní plán; komunitní plánování
KÚ LK	Krajský úřad Libereckého kraje
LK	Liberecký kraj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
NNO	Nestátní neziskové organizace
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
ORP	Obec s rozšířenou působností

OSPOD	Oddělení sociálně-právní ochrany dětí
OSV	Odbor sociálních věcí
OZP	Osoby se zdravotním postižením
PRLK	Program rozvoje Libereckého kraje
SAS	Sociálně aktivizační služby
SF EU	Strukturální fondy Evropské unie
SPRSS LK	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji
SVL	Sociálně vyloučená lokalita - místo
SWOT	Analýzy silných, slabých stránek, příležitostí a hrozeb
TP	Terénní programy
UD	Uživatelé drog
ÚP	Úřad práce
ZP	Zdravotní postižení

Seznam použitých zdrojů

Národní dokumenty

- *Priority rozvoje sociálních služeb pro období 2009 – 2012.* Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2009
- *Úplné Znění číslo 617: Sociální zabezpečení 2012.* Ostrava: Nakladatelství Sagit, a. s., 2012. ISBN 978-80-7208-900-0
- *Národní akční plán pozitivního stárnutí pro období 2013 – 2017.* Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2013

Dokumenty Libereckého kraje

- *Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, Liberecký kraj 2009 – 2013 (aktualizace 2011).* Liberec: Liberecký kraj, 2011
- *Akční plán Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb, Liberecký kraj 2009 – 2013, pro rok 2012.* Liberec: Liberecký kraj, 2012
- *Monitoring plnění Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji 2009 – 2013.* Liberec: Liberecký kraj, 2013
- *Program rozvoje Libereckého kraje 2007 – 2013.* Liberec: Liberecký kraj, 2007
- *Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006 – 2020.* Liberec: Liberecký kraj, 2007
- *Podrobná analýza využití finančních zdrojů pro sociální služby v Libereckém kraji.* Liberec: Liberecký kraj, 2013
- *Analýza skutečné potřeby služeb pro cílovou skupinu seniorů.* Liberec: Liberecký kraj, 2013
- *Zmapování počtu oprávněných uživatelů sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením.* Liberec: Liberecký kraj, 2012
- *Analýza kvality sítě služeb následné péče pro uživatele legálních i nelegálních návykových látek v Libereckém kraji.* Liberec: Liberecký kraj, 2012
- *Podrobná analýza služeb sociálního poradenství, jejich potřeby a dostupnosti.* Liberec: Liberecký kraj, 2012
- *Analýza stavu patologického hráčství v Libereckém kraji.* Liberec: Liberecký kraj, 2012
- *Návrh parametrů základní sítě sociálních služeb v Libereckém kraji.* Liberec: Liberecký kraj, 2013
- *Klíč financování sociálních služeb a analýza dopadů nového systému financování na proces plánování v úrovni Libereckého kraje i obcí.* Liberec: Liberecký kraj, 2013

Dokumenty obcí Libereckého kraje

- *Akční plán pro rok 2013 v rámci komunitního plánování obcí Frýdlantska*
- *Akční plán pro rok 2013 v rámci komunitního plánování obcí Podještědí*
- *Akční plán pro rok 2013 v rámci komunitního plánování oblasti Jablonné v Podještědí*

- *Akční plán pro rok 2013 v rámci komunitního plánování členských obcí Svazku obcí Novoborska*
- *Akční plán pro rok 2013 v rámci komunitního plánování ORP Semily*
- *Akční plán pro rok 2013 v rámci komunitního plánování mikroregionu Tanvaldsko*
- *Akční plán 2013 – 2014 v rámci komunitního plánování města Česká Lípa*
- *Akční plán pro rok 2013 v rámci komunitního plánování města Doksy*
- *Akční plán pro rok 2013 v rámci komunitního plánování regionu Turnovsko*
- *Akční plán pro rok 2013 v rámci komunitního plánování regionu Železnobrodsko*
- *Aktualizace Komunitního plánu sociálních služeb oblasti Českolipsko. 2011*
- *Monitoring a doplnění Komunitního plánu sociálních služeb města Doksy. 2011*
- *Komunitní plán obcí Frydlantska Návrhová část, Analytická část, Akční plán pro rok 2012. 2011*
- *Komunitní plán mikroregionu Hrádecko – Chrastavsko, Návrhová část, Analytická část. 2011*
- *Komunitní plán Jablonecka, Návrhová část, Analytická část, Akční plán pro rok 2012. 2011*
- *Zpracování Komunitního plánu sociálních služeb oblasti Jablonné v Podještědí. 2011*
- *Komunitní plán regionu Liberec. 2011*
- *Monitoring a doplnění Komunitního plánu sociálních služeb města Mimoň. 2011*
- *Aktualizace Komunitního plánu sociálních služeb Svazku obcí Novoborska. 2011*
- *Komunitní plán obcí Podještědí 2012 - 2015, Návrhová část, Analytická část. 2011*
- *Monitoring a doplnění Komunitního plánu sociálních služeb města Ralsko. 2011*
- *Komunitní plán města Stráže pod Ralskem a obcí Dubnice a Hamr na Jezeře, 2011 – 2015. 2011*
- *Komunitní plán sociálních služeb mikroregionu Tanvaldsko 2011-2015. 2011*
- *Zpracování analytické části Komunitního plánu sociálních služeb pro území Zákupska. 2011*
- *Komunitní plán sociálních služeb regionu Semilsko. 2011*
- *Komunitní plán sociálních služeb Železnobrodsko a služby s ním související 2011-2015. 2011*
- *Komunitní plán sociálních služeb regionu Turnovsko 2011 – 2015. 2011*
- *Komunitní plán sociálních služeb regionu Jilemnicko. 2011*
- *Komunitní plán sociálních služeb na Turnovsku, Semilsku a Rokytnicku – region Rokytnicko. 2011*
- *Komunitní plán sociálních služeb na „Lomnicku“. 2011*

Další zdroje

- Registr poskytovatelů sociálních služeb – iregistr.mpsv.cz
- Databáze Českého statistického úřadu – www.czso.cz
- Webový portál Libereckého kraje – www.kraj-lbc.cz
- Datové centrum sociálních služeb v Libereckém kraji – www.datovecentrum.info

Přílohy

Příloha č.1 – Akční plán pro příslušný rok